

Strategija saradnje Švicarske u Bosni i Hercegovini 2017. – 2020.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Švicarska agencija za razvoj i saradnju

Državni sekretarijat za ekonomske poslove

Naslovna fotografija:

Kako bi se zadovoljila rastuća potražnja za kvalifikovanom radnom snagom, na primjer u turizmu i gastronomiji, Švicarska saraduje sa kompanijama i školama širom Bosne i Hercegovine kako bi predstavila elemente dualnog obrazovanja.

Uvodna riječ

Stabilnost i prosperitet zemalja Zapadnog Balkana predstavljaju osnovni cilj vanjske i sigurnosne politike Švicarske. Angažman Švicarske u ovoj regiji je počeo tokom 1990-ih godina, pružanjem humanitarne pomoći i utočišta za brojne osobe. Tokom godina, Švicarska i regija Balkana su razvile bliske odnose, što najbolje dokazuje velika dijaspora koja živi u Švicarskoj, kao i intenzivan program saradnje. Više od 500.000 stanovnika Švicarske imaju porodične veze sa regijom Zapadnog Balkana.

Počevši sa humanitarnom pomoći 1996. godine, švicarska saradnja u Bosni i Hercegovini je u sve većoj mjeri prelazila na pružanje podrške procesima tranzicije i razvilo se partnerstvo povjerenja zasnovano na zajedničkim interesima. Nova Strategija saradnje Švicarske za period 2017.-2020. se zasniva na ugovorima o saradnji između vlada Švicarske i Bosne i Hercegovine. U velikoj je mjeri posvećena nastavku pružanja podrške ekonomskim, socijalnim i političkim procesima tranzicije u Bosni i Hercegovini, nastavljajući se na dugoročno prisustvo Švicarske u zemlji i dosadašnja postignuća. Saradnja između Švicarske i Bosne i Hercegovine rasla je tokom godina. Danas je Švicarska peti najveći partner Bosne i Hercegovine po pitanju bilateralne saradnje.

Bosna i Hercegovina je ostvarila značajan napredak u vezi sa političkom i makroekonomskom stabilnošću. Švicarska je odlučna da podrži zemlju pri rješavanju preostalih izazova u skladu sa prioritetima koje je njena vlada definirala za specifične sektore. Strategija saradnje Švicarske u Bosni i Hercegovini za period 2017.-2020. je izraz obnovljene posvećenosti Švicarske nastavku pružanja podrške ekonomskim, socijalnim i političkim procesima tranzicije u Bosni i Hercegovini.

Opći cilj Švicarskog programa saradnje je da doprinese napretku Bosne i Hercegovine na njenom putu ka regionalnim i evropskim integracijama, pri osiguravanju demokratskog političkog sistema, mirnog i jedinstvenog društva, pružanju inkluzivnog pristupa osnovnim uslugama, vladavini prava i socijalnoj tržišnoj ekonomiji. Strategija saradnje se fokusira na tri tematske oblasti koje se sve međusobno dopunjuju i osnažuju. Predviđena finansijska sredstva za period 2017.-2020. iznose 74 miliona švicarskih franaka.

Ovaj dokument daje pregled nedavnih političkih i ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini i predstavlja razloge za saradnju između Švicarske i Bosne i Hercegovine. Na osnovu postignuća i iskustava prošlih intervencija iznose se zaključci o implikacijama po novu Strategiju saradnje Švicarske za period 2017.-2020., nakon čega slijedi pregled prioriteta i ciljeva za predstojeći period. Završava se pregledom informacija o vođenju, praćenju i upravljanju Programom.

Strategiju saradnje Švicarske za period 2017.-2020. je izradila Švicarska agencija za razvoj i saradnju (SDC) i Državni sekretarijat za ekonomske poslove (SECO) uz intenzivne konsultacije sa vladinim službama Bosne i Hercegovine i partnerima iz civilnog društva. Obje institucije, koje predstavlja Ambasada Švicarske u Bosni i Hercegovini, usko saraduju i koordiniraju provedbu dijelova Strategije saradnje za koje su nadležne.

Uvjereni smo da su ciljevi i prioriteti sadržani u ovoj strategiji od posebne važnosti za održiv razvoj Bosne i Hercegovine i dobrostanja njenog naroda.

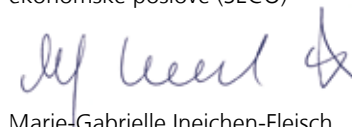
Bern, november 2016. godine

Švicarska agencija za razvoj
i saradnju (SDC)

Manuel Sager
generalni direktor

Državni sekretarijat za
ekonomske poslove (SECO)

Marie-Gabrielle Ineichen-Fleisch
državni sekretar

Sadržaj

Uvodna riječ	3
Sadržaj	4
Lista skraćénica	6
Rječnik pojmova	7
Sažetak	8
<hr/>	
1 Kontekst	10
1.1 Politički događaji	10
1.2 Socio-ekonomski događaji	11
1.3 Okoliš	13
<hr/>	
2 Razlozi za saradnju između Švicarske i Bosne i Hercegovine	14
<hr/>	
3 Rezultati doprinosa Švicarske u Bosni i Hercegovini u periodu 2013.-2016.	16
3.1 Lokalna uprava i općinske usluge	16
3.2 Zdravstvo	17
3.3 Ekonomija i zapošljavanje	17
3.4 Pravosudna reforma	18
3.5 Ljudska sigurnost	19
3.6 Migracijsko partnerstvo	19

4	Implikacije po Strategiju saradnje za period 2017.-2020.	20
5	Strateška orijentacija i prioriteti Strategije saradnje za period 2017.-2020.	21
5.1	Opći cilj	21
5.2	Oblast A: Demokratska uprava, općinske usluge i pravda	21
5.3	Oblast B: Zdravstvo	22
5.4	Oblast C: Ekonomija i zapošljavanje	23
5.5	Migracijsko partnerstvo	23
6	Provedba programa i upravljanje strategijom	25
7	Monitoring realizacije Programa, upravljanje rizikom i strateško upravljanje	26
	Prilog 1: Pregled Strategije saradnje Švicarske u Bosni i Hercegovini	29
	Prilog 2: Matrica rezultata	30
	Prilog 3: Sistem monitoring	39
	Prilog 4: Finansijsko planiranje	40
	Prilog 5: Karta Bosne i Hercegovine	41

Lista skraćenica

ARI	Agregatni referentni indikator
BAM	Bh. konvertibilna marka
BiH	Bosna and Hercegovina
CHF	Švicarski franak
CSPM	Konfliktno-senzitivno programsko upravljanje
DDLU	Demokratizacija, decentralizacija i lokalna uprava
DRR	Smanjenje rizika od katastrofa
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
EIB	Evropska investicijska banka
EU	Evropska unija
EUFOR	Snage Evropske unije
EUR	Euro
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
GEM	Globalno praćenje poduzetništva
GSB	Grupacija Svjetske banke
IFC	Međunarodna finansijska organizacija
IPA	Instrument pretpristupne pomoći (Evropske unije)
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JSZZ	Javne službe za zapošljavanje
KfW	Razvojna banka Njemačke
MERV	Praćenje promjena vezanih za razvoj
MFI	Multilateralne finansijske institucije
MiPro	Metodologija za integrirano planiranje lokalnog razvoja
MZ	Mjesna zajednica
OCD	Organizacija civilnog društva
PZZ	Primarna zdravstvena zaštita
PPDP	Javno-privatno razvojno partnerstvo
PPP	Javno-privatno partnerstvo
RPA	Ukupna rana poduzetnička aktivnost
RS	Republika Srpska
SB	Svjetska banka
SDC	Švicarska agencija za razvoj i saradnju
SDG	Ciljevi održivog razvoja
SECO	Švicarski državni sekretarijat za ekonomske poslove
SEM	Švicarski državni sekretarijat za migracije
SOG	Savez općina i gradova
SZO	Svjetska zdravstvena organizacija
VET	Strukovno obrazovanje i obuka
YEP	Projekat zapošljavanja mladih

Rječnik pojmova

- Dejtonski mirovni sporazum** Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, također poznat kao Dejtonski mirovni sporazum, Dejtonski sporazum, Pariški protokol ili Dejtonsko-pariški sporazum, je mirovni sporazum postignut u zračnoj bazi Wright-Patterson u blizini Dayton, Ohio, Sjedinjene Američke Države, u novembru 1995. godine, zvanično potpisan u Parizu 14.12.1995. godine. Ovaj sporazum je okončao troipogodišnji rat u Bosni i Hercegovini, jedan od oružanih konflikata u bivšoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji. Trenutno važeći Ustav Bosne i Hercegovine je sadržan u Aneksu 4 ovog sporazuma.
- Demokratsko upravljanje** Termin „demokratsko upravljanje“ se odnosi na demokratske vrijednosti (npr. isticanje ključnih principa upravljanja kao što je učešće, odgovornost, jednakost i nediskriminacija, vladavina prava, koncept dijeljenja ovlasti) i procese demokratije (npr. izbore, skupština) koje su u sadržane u međunarodnim ugovorima.
- i-dijaspora** Udruženje i-dijaspora ima za cilj da gradi mostove između ljudi, profesionalaca i zajedničkih interesa Švicarske i Bosne i Hercegovine. Glavni zadatak udruženja je da koordinira, podstiče i ponudi inicijative i projekte, koji će doprinijeti razvoju Bosne i Hercegovine, s posebnim fokusom na ekonomiju, kulturu, znanost i obrazovanje.
- i-platforma** i-platforma (www.i-platform.ch) ima za cilj poboljšanje i jačanje saradnje između zainteresovanih pojedinaca, udruženja i organizacija bh. dijaspore u Švicarskoj a na osnovu zajedničkih interesa. Glavni cilj je da se dijaspori iz Bosne i Hercegovine u Švicarskoj da prilika da se uključe i aktivno učestvuju u procesu razvoja Bosne i Hercegovine.
- Migracijsko partnerstvo** Švicarska i Vlada Bosne i Hercegovine od 2009. godine razvijaju migracijsko partnerstvo, instrument vanjske migracijske politike Švicarske, u cilju uspostavljanja koherentnih i efektivnih politika u oblasti upravljanja migracijama. Okvirna strategija za migracijsko partnerstvo na Zapadnom Balkanu (uključujući Bosnu i Hercegovinu, Kosovo i Srbiju) je produžena za period 2016.-2019.
- Ured visokog predstavnika** Ured visokog predstavnika je ad hoc međunarodna institucija odgovorna za nadzor provedbe civilnih aspekata Mirovnog sporazuma kojim je okončan rat u Bosni i Hercegovini. Pozicija visokog predstavnika je uvedena u skladu sa Općim okvirnim sporazumom za mir u Bosni i Hercegovini, koji se obično naziva Dejtonski mirovni sporazum. Visoki predstavnik saraduje sa osobama i institucijama Bosne i Hercegovine i međunarodnom zajednicom kako bi osigurao da se Bosna i Hercegovina razvija u mirnu i održivu demokratsku državu usmjerenu na euroatlantske integracije.
- Vijeće za provedbu mira** Nakon uspješnih pregovora o Dejtonskom mirovnog sporazumu u novembru 1995. godine, održana je Konferencija za provedbu mira u Londonu u periodu od 8. do 9. decembra 1995. godine kako bi se osigurala međunarodna podrška sporazumu. Rezultat ovog sastanka je bilo uspostavljanje Vijeća za provedbu mira. Vijeće za provedbu mira uključuje 55 zemalja i agencija koje podržavaju mirovni proces na mnogo različitih načina – pružanjem finansijske pomoći, stavljanjem na raspolaganje trupa za snage EUFOR-a ili direktnim vođenjem operacija u Bosni i Hercegovini.

Sažetak

Turizam i tehnologija imaju važan ekonomski potencijal širom Bosne i Hercegovine: Adna Žujo-Lakšić radi kao turistički vodič i za programersku kompaniju koja je specijalizirana za izradu kreativnih rješenja za promociju turizma.

Popratne informacije: U trenutku izrade ove Strategije saradnje, ekonomske perspektive Bosne i Hercegovine su dosta obećavajuće. Zahtjev Bosne i Hercegovine za članstvo u EU je prihvaćen u 2016. godini, čime je otpočet proces pristupanja koji pruža mogućnosti za transformativne investicije u sve relevantne oblasti države, privrede i društva. Potpisivanje stand-by aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom je upravo osiguralo važna finansijska sredstva za dva bh. entiteta. To zajedno predstavlja polaznu osnovu za Bosnu i Hercegovinu, kako bi u značajnoj mjeri uhvatila korak sa ostatkom Evrope u srednjeročnoj budućnosti.

Istovremeno je politička volja za rad na ovim perspektivama i iskorištavanje odgovarajućih prilika manje uočljiva nego ikada ranije u poslijeratnoj Bosni i Hercegovini. Umjesto toga, ponovo se pojačava nacionalna retorika, kako u Bosni i Hercegovini tako i u susjednim zemljama. Pored toga, zemlja nije uspjela pretvoriti ekonomski rast u inkluzivan razvoj na osnovu većeg broja i boljih radnih mjesta. Ekonomske i socijalne razlike se povećavaju, siromaštvo raste, razlike između razvijenih urbanih i nerazvijenih ruralnih sredina se povećavaju, a mladi ljudi i dalje napuštaju zemlju. Nadalje, međunarodna zajednica je svoj fokus preusmjerila na druga problematična područja. Više nije u onoj mjeri aktivna kao što je to bio slučaj tokom prvog desetljeća nakon rata.

Obzirom na gore navedeno, nesigurnost i strah među stanovništvom rastu, a interes za političkim učesćem i građanskim angažmanom se smanjuje. Brojne građanke i građani umjesto toga radije koriste prilike da emigriraju, ukoliko to mogu. Stoga je pružanje podrške onim akterima u Bosni i Hercegovini koji nastoje dovesti do dugoročnih pozitivnih promjena i razvoja važnije nego ikada ranije. S obzirom na kontradiktorni razvoj događaja koji se tiče evropske perspektive s jedne strane, te razdorne nacionalističke politike s druge, slijedeće četiri godine su od posebne važnosti. Bosna i Hercegovina se izlaže riziku propuštanja važnih prilika za ekonomski i socijalni razvoj za koje ne postoji vjerovatnoća da će se uskoro ponoviti.

Na osnovu postignutih rezultata i prethodnih iskustava, Švicarska će u narednom četverogodišnjem periodu nastaviti saradnju i partnerski odnos sa Bosnom i Hercegovinom. Švicarski program saradnje podrža-

va evropski put zemlje, pri čemu je samo putovanje jednako važno kao i krajnje odredište.

Glavni cilj Strategije saradnje: Opći cilj Švicarskog programa saradnje je jačanje demokratskog političkog sistema Bosne i Hercegovine i njene socijalno-tržišne ekonomije. Švicarska se pridružuje svojim bh. partnerima u njihovim naporima na jačanju socijalne, ekonomske i političke inkluzije na osnovu odgovornih javnih i privatnih aktera i aktivnih i osnaženih građanaka i građana. Kao rezultat toga nastaju brojnije i bolje prilike za ljude, te obećavajuće perspektive evropskih integracija. Slijedeće tri oblasti ostaju u fokusu Švicarskog programa saradnje:

- *Demokratska uprava, općinske usluge i pravda:* Fokus ove oblasti leži na poboljšanju pristupa visokokvalitetnim općinskim uslugama i pravdi za sve osobe u Bosni i Hercegovini. Švicarski program saradnje u tu svrhu podržava svoje partnere pri uspostavljanju funkcionalnog i jakog sistema uprave na općinskom nivou u cilju usvajanja inkluzivnijih, odgovornijih i adekvatnijih politika. Prakse dobrog upravljanja se uvode i primjenjuju pored ciljanih infrastrukturnih investicija koje imaju direktan utjecaj na živote ljudi.
- *Zdravstvo:* Uz vodstvo ministarstava zdravstva RS i FBiH, Švicarski program saradnje doprinosi poboljšanju pristupa kvalitetnim uslugama primarne zdravstvene zaštite za sve osobe. Glavne oblasti na koje se fokusira su brojnije i bolje usluge medicinskih sestara i tehničara, mreža usluga zaštite mentalnog zdravlja u zajednici u cijeloj zemlji i prevencija kardiovaskularnih bolesti.
- *Ekonomija & zapošljavanje:* Pružanje brojnijih i boljih ekonomskih prilika i perspektiva za sve, a posebno za mlade žene i muškarce u Bosni i Hercegovini, je glavni fokus ove oblasti. To uključuje obuku i srednje stručno obrazovanje orijentirano prema potrebama tržišta rada, stvaranje većeg broja pristojnih radnih mjesta, kao i visokokvalitetne usluge posredovanja stručnih javnih službi za zapošljavanje. Nadalje, programi za poboljšanje općih ekonomskih uslova poslovanja, promociju poduzetništva i omogućavanje osnivanja i rasta poduzeća su svi ključni aspekti ove oblasti.

Pored toga, Švicarska nastavlja svoje migracijsko partnerstvo sa Bosnom i Hercegovinom. Ovo partnerstvo se fokusira na jačanje kapaciteta zemlje za adekvatno rješavanje izazova i korištenje prilika koje se javljaju uslijed migracija. Posebno za cilj ima upotrebu ekonomskih i socijalnih razvojnih potencijala migracija u korist Bosne i Hercegovine.

Akteri i modaliteti: Strategija saradnje Švicarske obuhvata programe i projekte koje finansira Švicarska agencija za razvoj i saradnju (SDC), Švicarski državni sekretarijat za ekonomske poslove (SECO) i Švicarski državni sekretarijat za migracije (SEM). Provedbene agencije su bh. partneri, švicarske i međunarodne organizacije, razvojne banke te multilateralne agencije i institucije poput Ujedinjenih nacija i Grupacije Svjetske banke.

Svim programima i projektima se upravlja na osnovu pristupa usmjerenih na rezultate. Ciljevi i rezultati koji se nastoje ostvariti su u skladu sa ciljevima i rezultatima strategija i reformskih programa na koje su se obavezale različite vlasti Bosne i Hercegovine. Sve intervencije su osmišljene tako da budu komplementarne sa programima EU i u skladu sa drugim bilateralnim i multilateralnim donatorskim agencijama i institucijama.

Resursi: Švicarskim programom saradnje za period 2017.-2020. upravlja Ambasada Švicarske putem svojih ureda u Sarajevu i Banjoj Luci. Ukupan iznos koji će biti investiran u programe i projekte u strateškim oblastima intervencije iznosi 74 miliona švicarskih franaka.

1. Kontekst

1.1 Politički događaji

Ustav Bosne i Hercegovine, naslijeđe Dejtonskog mirovnog sporazuma iz 1995. godine, definira složenu institucijsku strukturu sa dva entiteta – Federaciju Bosne i Hercegovine, koja se sastoji od 10 kantona, i Republiku Srpsku – kao i nezavisni Brčko distrikt. Sistem etničkih kvota definira političko zastupanje koje je rezervirano za tri konstitutivna naroda: Bošnjake, Hrvate i Srbe. Diskriminatorni izborni zakoni sprečavaju pripadnike svih drugih, nekonstitutivnih naroda da se kandidiraju za određene izvršne i poslaničke pozicije.

Još uvijek postoji Ured visokog predstavnika sa svojim ovlastima za provedbu Dejtonskog mirovnog sporazuma. Uslijed rastućeg utjecaja Evropske unije, vodeće zemlje Vijeća za provedbu mira su podijeljenog mišljenja o tome da li visoki predstavnik treba odlučno koristiti svoja ovlaštenja. Uslijed toga, Ured visokog predstavnika je izgubio sposobnost promicanja značajnih reformi.

Državne institucije, a posebno pravosuđe, su pod stalnim pritiskom. Važne odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine se ne provode, a otvoreno pobijanje nadležnosti i odluka suda se redovno nastavlja. S obzirom na priličnu slabost države, politički predstavnici na raspolaganju imaju, i koriste, niz mogućnosti za blokiranje demokratskih procesa, a u konačnici i reformi. Protupritisak od strane medija je ograničen, obzirom da je većina medijskih kuća povezana sa političkim strankama, a pritisak se vrši na novinare koji istražuju.

Bosna i Hercegovina se još uvijek bori sa zaostavštinom konflikta iz perioda 1992.-1995. godine. Preko 98.000 osoba je interno raseljeno, a 7.000 lica se vode kao nestali. Otprilike 81.000 preostalih mina i neeksploziviranih naprava koči socio-ekonomski razvoj, dok lokalno pravosuđe tek treba da procesuiraju stotine slučajeva ratnih zločina. Nakon više od 20 godina i dalje postoje etničke tenzije koje političarke i političari i njihove stranke instrumentaliziraju za ostvarenje određenih interesa. Nepotizam i korupcija onemogućavaju kredibilne perspektive za građanke i građane i smanjuju njihov interes za političko učešće i građanski angažman. Oni sprečavaju stvarnu reformu i dovode do nepovjerenja prema institucijama. Ovi faktori, u kombinaciji sa nedovoljno jakim pravosuđ

em i praksom nekažnjavanja, stvaraju atmosferu nesigurnosti, razočarenja i straha. U februaru 2014. nezadovoljstvo građanki i građana lošim socio-ekonomskim uslovima je dovelo do djelimično nasilnih protesta. Nekoliko kantonalnih vlada je dalo ostavke, a angažirani građanke i građani su istupili kako bi iznijeli svoje zahtjeve za promjenama političke strukture. Međutim, ovi pokreti su uskoro izgubili svoju dinamiku bez postizanja trajnog utjecaja.

Bosna i Hercegovina je u toku posljednjih nekoliko godina postala fragilna. Obzirom na ovo nepovoljno okruženje, Evropska unija je u cilju osiguravanja provedbe neophodne ustavne reforme inicirala novi pristup Bosni i Hercegovini koji se fokusira na socio-ekonomsku reformu. To je stvorilo pozitivan zamah i dovelo do prihvata bh. zahtjeva za članstvo u Evropskoj uniji u septembru 2016. godine. Prije nego Bosna i Hercegovina bude priznata kao zemlja kandidat, zahtjev se sada mora dodatno konkretizirati na osnovu upitnika od nekih 6.000 pitanja. Jako puno javnih resursa na različitim nivoima će biti apsorbirano u ovom kontekstu tokom značajnog dijela perioda nove Strategije saradnje Švicarske. Bosna i Hercegovina također teži pridruživanju Organizaciji sjeverno-atlantskog sporazuma (NATO). Dalji koraci u ovom pravcu vode ka tenzijama između velikih sila svijeta, uz nejasne posljedice po Bosnu i Hercegovinu i regiju.

Uprkos svim ovim problemima, postoje posvećeni građanke i građani i političarke i političari, institucije i organizacije širom zemlje koji ne posustaju u svojim naporima da insistiraju na pozitivnim promjenama i razvoju. Oni to nastoje ostvariti u okviru dugoročne perspektive u kojoj međunarodna zajednica općenito, a posebno Švicarska i njen Program saradnje, mogu učestvovati i koju mogu podržati.

Tarik Limo, pravni stručnjak pri Udruženju za odgovorno upravljanje ličnim financijama "U plusu", vodi trening za uposlenicu općine koja nudi besplatno savjetovanje za prezadužene građane u svojoj općini.

1.2 Socio-ekonomski događaji

Sa bruto domaćim prihodom po glavi stanovnika od 4.800 USD u 2015. godini, Bosna i Hercegovina se ubraja među zemlje sa višim srednjim prihodima. Kao mala i otvorena ekonomija, u velikoj mjeri zavisí od izvoza, lokalne potrošnje i transfera doznaka dijaspore koji čine najmanje 11% njenog BDP-a. 60.000 osoba iz bh. dijaspore u Švicarskoj šalje iznos od oko 75 miliona CHF godišnje u svoju zemlju porijekla. Bosna i Hercegovina se i dalje suočava sa velikim strukturalnim problemima. Izgledi za rast tokom slijedeće četiri godine su obećavajući i iznose oko 3% godišnje, iako se on nalazi na relativno niskom nivou. Ponovno pokretanje valjane privatizacije, poboljšanje regulacije banaka, reforme tržišta rada i ograničavanje javnih rashoda su glavna pitanja koja treba rješavati. Nadalje, mora se smanjiti značajna neravnoteža između predimenzioniranog javnog sektora, koji troši oko dvije trećine prihoda zemlje, i slabog privatnog sektora, koji još uvijek ima male potencijale za investicije i zapošljavanje. Pored toga, kao zemlja koja posjeduje komparativnu prednost blizine tržištima Evropske unije, Bosna i Hercegovina mora dalje razvijati svoju infrastrukturu kao važan preduslov za jači ekonomski razvoj.

Prema popisu iz 2013. godine, stanovništvo Bosne i Hercegovine se smanjilo sa 4,3 miliona na 3,5 miliona u odnosu na 1991. godinu. Geografsko-etnička podjela se značajno produbila. Većina područja teri-

torije zemlje se mogu pripisati jednoj glavnoj etničkoj grupi. Iako se indeks ljudskog razvoja u slučaju Bosne i Hercegovine povećao za 5,2% u periodu od 2005. do 2014. godine, socijalne i ekonomske razlike se povećavaju, a siromaštvo raste, posebno u ruralnim područjima. Prema zadnjim procjenama, 15-20% stanovništva živi u siromaštvu, a 25% stanovništva je na rubu siromaštva. Do 50% stanovništva se suočava sa određenim vidom socijalne isključenosti, diskriminacije ili stigme. Mladi i stariji općenito u najvećoj mjeri nemaju pristup prilikama i perspektivama za pristojnu i bolju budućnost. Romi su manjinska grupa koja se u najvećoj mjeri suočava sa socijalnom, ekonomskom i političkom isključenošću, a ona se posebno odražava na Romkinje. One su često žrtve stereotipa, diskriminatornih stajališta i nepoštovanja, kao što je to slučaj sa osobama koje pate od mentalnih bolesti i povratnicima. Onemogućavanje pristupa prilikama i perspektivama stvara okruženje u kojem mladi ljudi, a posebno mladi muškarci, postaju podložniji nacionalističkom i religijskom ekstremizmu.

Rodna nejednakost je i dalje problematična: od svih radno sposobnih žena, samo 34% njih su zaposlene ili aktivne u potrazi za zaposlenjem. Kada se radi o muškarcima, ova stopa učešća u radnoj snazi iznosi 57%. Politička zastupljenost žena je i dalje niska i iznosila je samo 19% svih izabranih osoba tokom općih izbora 2014. godine, a rodno zasnovano nasilje je zabrinjavajuće: svake sekunde jedna žena starija od 15 godina doživljava određeni vid seksualnog

nasilja i/ili nasilja u porodici. Iako postoje različiti akcioni planovi, oni se loše provode zbog nedostatka sredstava, kapaciteta i političke volje.

Prema preliminarnim rezultatima ankete radne snage, nezaposlenost je u 2016. godini dosegla 25,4%. Ona je posebno visoka u slučaju mladih: 54,3% u slučaju starosne grupe od 15 do 24 godine. Skoro 75% svih nezaposlenih osoba je nezaposleno duže od dvije godine. Kao posljedica toga, veliki dio stanovništva nema dovoljno perspektiva za izgradnju pristojne budućnosti. Trenutni obrazovni sistem je fragmentiran i ne odgovara potrebama tržišta rada. Time se povećava emigracija u cilju pronalaska boljih ekonomskih prilika, a u periodu od 2013. do 2016. godine zemlju je napustilo skoro 80.000 građana. „Odliv mozгова“ ovakvih razmjera predstavlja vremensku socijalnu bombu čije je kretanje je neophodno obrnuti prije nego se dalje odrazi na demografsku ravnotežu u zemlji.

Uslijed dugoročnog utjecaja konflikta iz perioda od 1992. do 1995. godine, oko 450.000 osoba pati od potpuno razvijenog posttraumatskog stresnog poremećaja, a oko 1,4 miliona osoba sa takvim simptomima treba posebnu zaštitu. Sistem zdravstvene zaštite se odlikuje dosta niskom kvalitetom, fragmentiranošću, nejednakim pristupom i visokim cijenama lijekova. Oko 35% stanovništva ne posjeduje zdravstveno osiguranje i postoje rastuće razlike između

nerazvijenih ruralnih i razvijenih gradskih područja. Pored toga, medicinsko i pomoćno medicinsko osoblje je u maloj mjeri motivirano zbog niskih plata, korpucije i malih prilika za napredovanje u karijeri.

Inicijativa „Sporazum za rast i zapošljavanje“ koju je inicirala Evropska unija i koju su podržale međunarodne finansijske institucije 2014. godine je osigurala osnovu za jači fokus na reformama u cilju ekonomskog i socijalnog razvoja. Obzirom na Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, koji je stupio na snagu u junu 2015. godine, kao i usvojenu „reformsku agendu“ i naknadni akcioni plan u julu 2015. godine, veća pažnja se posvetila reformama koje se tiču povoljnog poslovnog okruženja, upravljanja javnim finansijama, tržišta rada, socijalne zaštite, vladavine prava i javne uprave. Kritična finansijska situacija u oba entiteta Bosne i Hercegovine je dovela do potpisivanja stand-by aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom i Sporazuma o koordinacijskom mehanizmu kako bi se iskoristila pretpristupna sredstva koja pruža Evropska unija. Tokom zadnjih godina, investitori u nekretnine iz arapskih i zaljevskih država su u većoj mjeri prisutni u Bosni i Hercegovini, posebno u Sarajevu i okolici. Iako su investicije dobrodošle, pojavila su se pitanja i zabrinutost u vezi sa izvorima takvog kapitala, netransparentnih kupoprodajnih procedura u slučaju nekretnina i utjecaja strožijeg oblika islama koji se donosi u lokalne zajednice i društvo.

Mladi ljudi dizajniraju i proizvode modu u socijalno-odgovornom poduzeću u kojem se profiti reinvestiraju u projekte zajednice.

Djeca i mladi u Bosni i Hercegovini uče kako da na miroljubiv način zahtijevaju svoja prava ("naša prava").

1.3 Okoliš

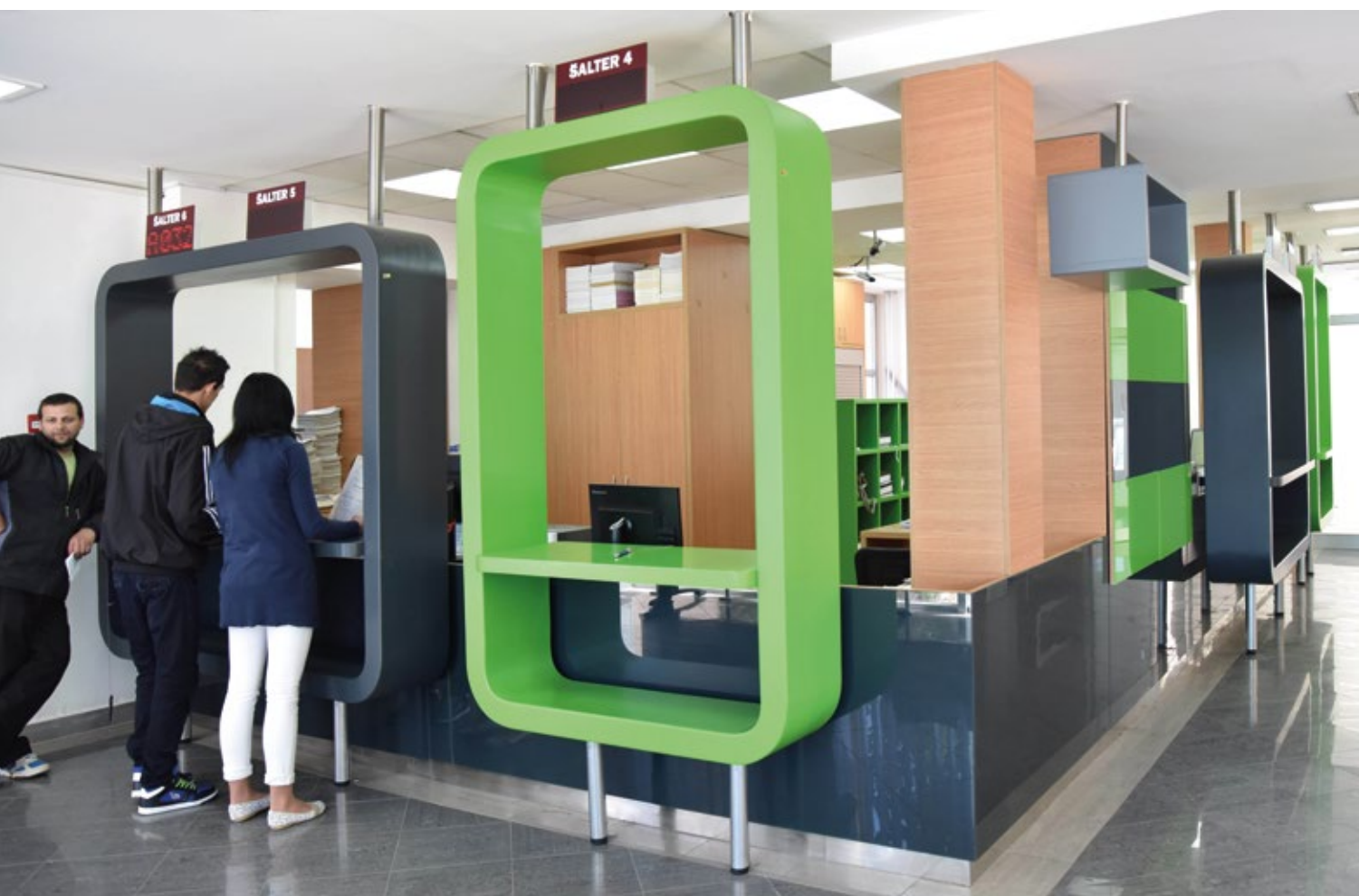
Obilne padavine koje su dovele do najvećih poplava u zadnjih 120 godina, nakon kojih su uslijedile hiljade klizišta, su pogodile oko jedan milion ljudi u 45 općina u maju 2014. godine, uglavnom u sjevernim i istočnim dijelovima zemlje. Predviđa se da će faza oporavka i obnove trajati sedam do osam godina. Dodatne poplave se očekuju u budućnosti uslijed klimatskih promjena i degradacije okoliša. Doprinos većoj otpornosti kroz stalnu integraciju mjera za smanjenje rizika od katastrofa u planove, aktivnosti i mehanizme koordinacije na svim nivoima vlasti predstavlja jedan od glavnih izazova u Bosni i Hercegovini.

Reforme u cilju ispunjenja standarda Evropske unije u okolišnom sektoru su i dalje spore. Osnovno okolišno zakonodavstvo je razvijeno uz podršku Evropske unije, ali njegova provedba u podzakonske akte i propise zaostaje. Postojeća okolišna infrastruktura je nedovoljna i često se ne održava na adekvatan način. U vodovodnom i kanalizacijskom sektoru, vodni gubici su rijetko manji od 40%, a u određenim gradovima čak dosežu 70%. Postizanje usklađenosti sa direktivama Evropske unije koje se odnose na vodu za piće i otpadne vode u cijeloj Bosni i Hercegovini bi koštalo oko 3,7 milijardi EUR. Nedostatak finansijskih resursa na nižim nivoima vlasti i nejasno definirane odgovornosti dodatno doprinose neadekvatnom pružanju javnih usluga. Drugi važni izazovi su uvođenje finan-

sijske odgovornosti putem tarifa koje osiguravaju povrat troškova, kompetencija osoblja, operativna efikasnost javnih poduzeća i vodosnabdijevanja ruralnih područja.

Zagađenje zraka utiče na zdravlje ljudi, posebno tokom zime, a razlog je upotreba tradicionalnih sistema grijanja i sagorijevanja uglja u industrijske svrhe i za proizvodnju električne energije, uz postojanje velike energetske neefikasnosti. Iako je 60% stanovništva, većinom u urbanim područjima, pokriveno organiziranim prikupljanjem čvrstog otpada, čvrsti otpad se često jednostavno baca u rijeke ili pored puta. Tokom zadnjih godina se osnivaju regionalne sanitarne deponije smeća i postrojenja za recikliranje, ali još uvijek nije dosegnuta dovoljna kritična masa kako bi se napravile promjene.

2. Razlozi za saradnju između Švicarske i Bosne i Hercegovine

Šalter sala, kao rezultat učinkovitog lokalnog planiranja i upravljanja, nudi sveobuhvatne i transparentne općinske usluge za sve građane.

Bosna i Hercegovina i Švicarska su bliski partneri sa odličnim bilateralnim odnosima od proglašenja nezavisnosti zemlje 1992. godine. Angažman Švicarske se zasniva na njenoj tradiciji solidarnosti i njenoj posvećenosti da svaka osoba živi izvan siromaštva, u dostojanstvu i sigurnosti. Nadalje, prosperitet i sigurnost same Švicarske u velikoj mjeri zavise od međunarodnog okruženja u kojem djeluje, posebno kada se radi o bližem evropskom susjedstvu. Dodatno, partnerstva kroz saradnju sa Bosnom i Hercegovinom stvaraju ekonomske prilike za obje zemlje i daju alternative legalnoj i nelegalnoj migraciji.

Godine 2016. je obilježena 20. godišnjica bilateral-

nog partnerstva i saradnje između Švicarske i Bosne i Hercegovine. Tokom ovog perioda je investirana oko 1 milijarda BAM (560 miliona CHF). U protekla dva desetljeća, vanjska politika Švicarske na Zapadnom Balkanu se fokusirala na promoviranje vladavine prava i ljudskih prava, kao i na pružanje podrške procesu demokratske i ekonomske tranzicije ka evropskim integracijama. Evropske integracije se shvataju kao usvajanje evropskih vrijednosti poput vladavine prava, ljudskih prava i osiguravanja osnovnih prilika i usluga za sve.

Švicarska strategija saradnje za period 2017.-2020. je u potpunosti usklađena sa odlukom Saveznog vi-

jeća Švicarske o međunarodnoj saradnji i relevantnim strategijama, planovima i politikama Bosne i Hercegovine. Putem Programa saradnje se zajedno sa bh. i međunarodnim partnerima nastavlja djelovati po pitanju ključnih uzroka fragilnosti, kao što su socijalne, ekonomske i političke razlike i isključenost. Time se doprinosi jačanju demokratskog upravljanja, vladavine prava i pristupa kvalitetnim uslugama. Nadalje, na taj način se nude brojnije i bolje prilike i perspektive za sve putem programa koji potiču ekonomske aktivnosti i u urbanim i ruralnim regijama i na teritoriji cijele zemlje. Mobilizacija švicarskog iskustva i znanja, u onim slučajevima kada je ono dostupno i primjerenom, dalje jača odnose između dvije zemlje i njihovih građana. Švicarska ovakvim pristupom nastavlja pružati podršku Bosni i Hercegovini u procesu tranzicije na putu ka evropskim integracijama. On se zasniva na strateškoj orijentaciji i planiranju zemlje, a komplementaran je pristupu Evropske unije, međunarodnih finansijskih organizacija i drugih bilateralnih donatora.

Kada se radi o usklađenosti ovog pristupa sa Održivim razvojnim ciljevima definiranim u Agendi Ujedinjenih nacija iz 2013. godine, postoje brojna direktna upućivanja na ciljeve i specifične ciljeve, kao što su na primjer specifični cilj 1.4 (jednaka prava na ekonomske resurse i osnovne usluge za sve), specifični cilj 4.4 (osiguravanje relevantnih vještina za zapošljavanje, pristojne poslove i poduzetništvo), specifični cilj 10.2 (socijalna, ekonomska i politička inkluzija za sve) i specifični cilj 16.3 (vladavina prava i jednak pristup pravdi za sve), da spomenemo samo neke.

Putem svojih fokusnih oblasti intervencije, Švicarski program saradnje je usmjeren na šire stanovništvo Bosne i Hercegovine. Istovremeno se posebna pažnja posvećuje socijalnim grupama koje se suočavaju sa određenom vrstom isključenja, uključujući mlade i starije osobe, djecu, žene, osobe sa invaliditetom i Rome. U svim svojim aktivnostima Švicarska promovira potencijale nekih od svojih ključnih prednosti: demokratske, transparentne i decentralizirane strukture, zasnovane na proaktivnom djelovanju građana i postojanju različitih jezika, kultura, etničkih grupa i religija. Kako bi ostvarili ove ciljeve, svi akteri iz švicarskog vladinog sektora koji su angažirani u Bosni i Hercegovini, naime Švicarska agencija za razvoj i saradnju, Državni sekretarijat za ekonomske poslove i

Državni sekretarijat za migracije, putem migracijskog partnerstva, primjenjuju pristup saradnje svih vladinih sektora (tzv. whole-of-government pristup).

Zvanična razvojna pomoć za Bosnu i Hercegovinu se općenito smanjivala tokom proteklog desetljeća, uz postepeno povlačenje bilateralnih donatora. Švicarska je peti po veličini donator koji osigurava grantove. Evropska unija je najveći donator, nakon koje slijede Sjedinjene Američke Države, Švedska i Njemačka. Aktivnosti u zajedničkim oblastima, posebno u oblasti zapošljavanja i u pravosuđu, se koordiniraju i prilagođavaju u onoj mjeri u kojoj je to moguće u cilju osiguravanja međusobnog osnaživanja. Pomoć u vidu grantova obuhvata oblasti reforme javne uprave, pravosuđe, okoliš i klimatske promjene, razvoj javnog sektora, upošljavanje, obrazovanje i zdravstvo. Najveći akteri koji pružaju zajmove su Evropska investicijska banka (EIB), Njemačka, Grupacija Svjetske banke i Evropska banka za obnovu i razvoj. Zajmovi su prvenstveno usmjereni na okoliš i ublažavanje klimatskih promjena, transportnu i energetska infrastrukturu te razvoj privatnog sektora. Postoji rastući interes među donatorima za podršku ekonomskih veza između bh. dijaspore.

Opću koordinaciju donatora u Bosni i Hercegovini vrši Ministarstvo finansija i trezora; Švicarska je aktivna članica relevantnog foruma. Stručno znanje Švicarske je često traženo u vezi sa upravljanjem i praćenjem efektivnosti aktivnosti donatora u zemlji. Švicarska također predvodi koordinaciju tematskih grupa donatora u oblasti lokalne uprave, zdravstva i razvoja tržišta rada, a također je inicirala uspostavljanje koordinacijske grupe između donatora i vladinih partnera za pitanja migracija i razvoja. Švicarska ima blisku i uspješnu saradnju sa sličnim agencijama i akterima iz oblasti međunarodnog razvoja. Partnerstva za sufinansiranje su uspostavljena sa Švedskom (lokalna uprava i pravosuđe), Norveškom (pravosuđe), Njemačkom (infrastrukturne investicije), Grupacijom Svjetske banke (ekonomski razvoj i zdravstvo) i Svjetskom zdravstvenom organizacijom (zdravstvo). Multilateralni partneri poput Razvojnog programa Ujedinjenih nacija, Grupacije Svjetske banke i Svjetske zdravstvene organizacije sa sobom donose neophodne kapacitete za praćenje vladinih institucija u njihovim reformskim naporima u okviru evropskih integracija.

3. Rezultati doprinosa Švicarske u Bosni i Hercegovini u periodu 2013.–2016.

Tokom perioda 2013.-2016., Švicarski program saradnje se fokusirao na tri strateške oblasti i odabrao je dodatne oblasti za podršku, naime migracije i pravosuđe. Nadalje, Odjel za ljudsku sigurnost Saveznog ministarstva vanjskih poslova Švicarske je radio na humanitarnom deminiranju, tranzicijskoj pravdi i suočavanju sa prošlošću. Postignuti su sljedeći ključni rezultati:

3.1 Lokalna uprava i općinske usluge

Do 2016. godine, skoro polovina od 145 općina u Bosni i Hercegovini i 9 od 10 kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine je uvela konsultacije sa građankama i građanima pri planiranju općinskih investicija i preusmjeravanju resursa. Švicarski programi su dali značajan doprinos povećanju ovih brojeva u odnosu na 2012. godinu, kada je samo 20% svih općina, bez ijednog kantona, primjenjivalo metode integriranog strateškog planiranja na sistematičan način. Građanke i građani smatraju da se pitanja od važnosti za njih u većoj mjeri uvažavaju, a povjerenje u lokalne vlasti se povećava u ovim općinama. Općinski organi koji

uspješno provode planiranje lokalnog razvoja su otvoreni za međuopćinsku i međuentitetsku saradnju; postoji vjerovatnoća da će njihovi projekti biti uspješni i postati održivi bez potrebe za dodatnom podrškom donatora. Parlament Federacije Bosne i Hercegovine je usvojio pravni okvir kojim se definira cjelokupni integrirani sistem upravljanja razvojem. Poboljšano općinsko i komunalno upravljanje, kombinirano sa određenim infrastrukturnim investicijama, je dovelo do višestrukih dodatnih investicija u istim sektorima. 23 općine su daleko uznapredovale u razvijanju procesa certificiranja općina sa povoljnim poslovnim okruženjem, čime će privući hitno potrebne investicije iz privatnog sektora u svrhu stvaranja radnih mjesta i povećanja javnih prihoda. Preko 200.000 građana je imalo koristi od ponovnog uspostavljanja pružanja javnih usluga koje je bilo prekinuto poplavama iz 2014. godine. Nove intervencije, kao što su mjere smanjenja rizika od katastrofa, su pripremljene za poboljšanje vodovodnog i kanalizacijskog sistema u dva grada sa preko 200.000 stanovnika. Uključivanje rodne ravnopravnosti je postao osnovni princip u novom Zakonu o strateškom planiranju Federacije Bosne i Hercegovine: preko 60% direktnih korisnika u određenim oblastima su sada žene.

Okupaciona terapija pomaže osobama sa mentalnim poremećajima u obavljanju svakodnevnih zadataka i omogućava im da se integiraju u svoju zajednicu.

Medicinske sestre se obučavaju da pružaju sigurne i visokokvalitetne usluge stanovništvu širom Bosne i Hercegovine.

3.2 Zdravstvo

Podrška Švicarske je dala doprinos poboljšanju kvalitete primarne zdravstvene zaštite i poboljšanom i u većoj mjeri jednakom pristupu ovim uslugama, posebno u oblasti mentalnog zdravlja i sestrištva, u direktnoj saradnji sa ministarstvima zdravstva u oba entiteta. Od 2012. godine, geografska pokrivenost uslugama zaštite mentalnog zdravlja u zajednici se povećala sa 50% na 90% na teritoriji Bosne i Hercegovine. Koordinirana briga u ovom sektoru je uvedena u cijeloj zemlji, a preko 1.800 osoba sa ozbiljnim mentalnim bolestima imaju koristi od boljih usluga. U njihovom slučaju je došlo do značajnog oporavka i poboljšanja kvalitete života. Stope upućivanja osoba sa takvim bolestima u bolnice su se smanjile za 28% u 30 zajednica, što je dovelo do značajnih ušteta po zdravstveni sistem od oko 500.000 CHF godišnje po općini. Znanje koje prenose švicarski kantoni Ženeve, Jure, Fribourga i Berna je dalo značajan doprinos postizanju ovih rezultata. Model sestrištva u zajednici je uspješno uveden u pilot regiji i sada se može širiti i na druge dijelove zemlje. Sigurnost i kvalitet usluga koje pružaju medicinske sestre i tehničari se poboljšao u

21% institucija zdravstvene zaštite koje pokrivaju više od 1 miliona pacijenata uvođenjem standardnih procedura za medicinske sestre i tehničare. Priznavanje pacijenata i grupa korisnika usluga zdravstvene zaštite kao partnera zdravstvenog sistema doprinosi uslugama koje su u većoj mjeri prilagođene i fokusirane na pacijente, a time i poboljšanju efektivnosti sistema. Nadalje, izrađen je nacrt Zakona o kontroli i ograničenoj upotrebi duhana u okviru podrške Švicarske promoviranju zdravog načina života u Bosni i Hercegovini.

3.3 Ekonomija i zapošljavanje

Angažman Švicarske je dao doprinos izradi novih zakona koji se odnose na stečaj, korporativno upravljanje i oporezivanje. Izrađena je prva ikada provedena procjena javnih rashoda i finansijske odgovornosti. Izvozi iz Bosne i Hercegovine na evropska tržišta su se povećali, što je dovelo do povećanja prihoda i većeg broja zaposlenih, većinom u industriji namještaja i metaloprerađivačke industrije. 35 općina je uvelo besplatne savjetodavne usluge za prezadužene gra-

Uposlenica poljoprivrednog kolektiva u Gradačcu priprema lokalno proizvedene namirnice za isporuku jednom od najvećih tržišnih lanaca u regiji.

đanke i građane. Ovaj rad je dopunjen aktivnostima koje se odnose na korporativnu odgovornost i certifikaciju mikrofinansijskih institucija. Uprkos nedovoljno funkcionalnom tržištu rada u Bosni i Hercegovini, više od 3.000 mladih ljudi se zaposlilo tokom prošle tri godine kao direktan rezultat inicijativa koje je podržala Švicarska. Uvođenje usluga savjetovanja za mlade osobe koje traže zaposlenje je dio šire reforme koju uspješno provode službe za zapošljavanje. Jača posvećenost privatnog sektora pri pružanju dostojanstvenih prilika za zapošljavanje i osiguravanje prostora za razvoj relevantnih vještina je postignuta, a preko 80 poslodavaca je učestvovalo u izradi trening programa za neformalne obuke u različitim industrijskim oblastima. Sve više poslodavaca se povezuje sa školama i spremni su ponuditi praktičnu obuku ili prilike za stažiranje za mlade osobe u svojim kompanijama. Uvođenje vještina orijentiranih prema tržištu rada u stručnu obuku, kombinirano sa mentorstvom i posredovanjem pri zapošljavanju, dovodi do povoljnih osnova za uspješne start-up kompanije u obećavajućim sektorima poput informacijskih tehnologija i turizma. Nadalje, razvoj socijalnih poduzeća kako bi se, na primjer, ponudila mogućnost zaposlenja osobama sa invaliditetom, testiran je uz obećavajuće rezultate. Svi ovi opipljivi rezultati su stvorili nove prilike za politički dijalog sa nadležnim ministarstvima, što je dovelo do važnih promjena zakonskog i regulatornog okvira.

3.4 Pravosudna reforma

Angažman Švicarske je dao doprinos vidnom poboljšanju učinkovitosti tužilačkog sistema. Broj neriješenih istraga tužilaštava se smanjio za 21% u odnosu na 2012. godinu. Prosječno trajanje istrage u krivičnom postupku se smanjilo za 100 dana (sa 295 na 195 dana), a broj neriješenih starih istraga tužilaštava se smanjio za 25%. Ova poboljšanja efikasnosti su rezultat poboljšane koordinacije između tužilaštava i policije pri krivičnim istragama. Važne organizacijske reforme su rezultat procesa kolegijalnog učenja između Tužilaštva Kantona Ciriha i Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. Kultura upravljanja unutar tužilačkog sistema se počela mijenjati putem alata za strateško planiranje koji su sada uvedeni u 90% tužilaštava. U sistemu maloljetničke pravde su uvedeni evropski standardi za alternativno postupanje prema maloljetnicima prilagođeno djeci tokom pravosudnih postupaka. Zakonodavni okvir za maloljetničku pravdu je usklađen sa međunarodnim standardima, koji su predviđeni Strategijom reforme pravosudnog sektora za Bosnu i Hercegovinu za period 2014.-2018.

3.5 Ljudska sigurnost

U oblasti suočavanja sa prošlošću i tranzicijske pravde, Švicarske je doprinijela značajnom napretku u oblasti procesuiranja ratnih zločina, pri čemu je angažirano dodatno pravosudno osoblje koje je prošlo posebnu obuku. Pružena je podrška procesu traganja za nestalim osobama, posebno otkrivanjem lokacija novih masovnih grobnica i pregledom posmrtnih ostataka. Ljudska sigurnost se poboljšala uslijed aktivnosti deminiranja. Više od 3 km² od ukupno 154 km² miniranog zemljišta je očišćeno u okviru aktivnosti koje je finansirala Švicarska. Mnoge od ovih aktivnosti se nadopunjuju sa projektima u drugim oblastima, na primjer demokratskom upravom i pravosuđem, u kojima je stručno znanje izgrađeno u svrhu relevantnih budućih sinergija.

3.6 Migracijsko partnerstvo

Migracijsko partnerstvo između Švicarske i Bosne i Hercegovine postoji od 2009. godine. U kontekstu ovog partnerstva i uz vodstvo Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice i Ministarstva sigurnosti je došlo do značajnog poboljšanja upravljanja legalnom i nelegalnom migracijom u Bosni i Hercegovini. Migracijska politika Bosne i Hercegovine se usklađuje i provodi u skladu sa važećim propisima Evropske unije. Operativne i administrativne strukture za efektivnu readmisiju povratnika su uspostavljene, postoje efektivni procesi prije admisije i readmisije, a osoblje relevantnih vladinih agencija je obučeno u vezi sa temama važnim za imigraciju i azil, siguran povratak/deportaciju, pratnju različitih kategorija migranata i odgovarajuće ophođenje prema migrantima. Međuministarska saradnja je ojačana, a provedene su pilot mjere koje se odnose na obećavajuće modele za uključivanje Roma putem obrazovanja i zapošljavanja. Migracijsko partnerstvo je produženo kako bi obuhvatilo period do kraja 2019. godine.

Kvalitet rada tužilaštva zavisi od profesionalnih tužilaca. Švicarska podržava njihovu obuku.

4. Implikacije po Strategiju saradnje za period 2017.-2020.

Bosna i Hercegovina je zemlja koja je najviše pogođena minama u Evropi. Specijalista za deminiranje i vodič pasa Dragan Dajić i njegov specijalni pas za detekciju "Pancer" čine minska polja ponovo pristupačnim.

Tokom 20 godina, Švicarski program saradnje u Bosni i Hercegovini je postigao mjerljive i ekonomične rezultate. Bez obzira na to, općenito posmatrano, zemlja je još uvijek u zastoju po pitanju svog procesa reformi, a građanke i građani su izgubili povjerenje i u javne institucije i u političarke i političare, posebno na višim nivoima vlasti. Umjesto da aktivno zahtijevaju svoja prava i odgovornost, oni se i dalje povlače. Nova Švicarska strategija saradnje u obzir uzima ove faktore koji potiču fragilnost, uključujući mjere za omogućavanje pristupa pravdi za svakog/svaku građanina/građanku i jačanje socijalne, ekonomske

i političke inkluzije. To također zahtijeva cjelokupno okruženje povoljno za ekonomske aktivnosti, uključujući investicije kako iz domaćih, tako i iz stranih izvora. Švicarski program saradnje sadrži značajne doprinose ovoj svrsi u vidu poboljšanih općinskih usluga, jačih lokalnih vlasti, bolje funkcionirajućeg tržišta rada, efikasnijeg i pravednijeg sistema zdravstva i boljih ekonomskih uslova poslovanja. Jači fokus je također usmjeren na funkciju nadzora zakonodavstva i sprečavanje korupcije.

Sve tri oblasti u kojima je Švicarska do sada bila aktivna su i dalje prioriteta različitih vlasti u Bosni i Hercegovini. Stoga Švicarska koristi ostvarene rezultate i stečena iskustva i nastavlja raditi na tekućim tematskim oblastima čija se relevantnost i potencijal uvijek iznova potvrđuju. Sada se veća pažnja posvećuje političkom dijalogu u odabranim strateškim oblastima. Stoga se mogu provoditi reforme u cilju osnivanja normativnih mreža na svim institucijskim nivoima koje će osiguravati podršku. Migracijsko partnerstvo između Švicarske i Bosne i Hercegovine se također nastavlja na osnovu intenzivne koordinacije među relevantnim institucijama u obje zemlje.

Švicarska strategija saradnje za period 2017.-2020. u Bosni i Hercegovini se zasniva na pristupu saradnje svih vladinih agencija koji uključuje Švicarsku agenciju za razvoj i saradnju, Državni sekretarijat za ekonomske poslove i Državni sekretarijat za migracije. Odjel za ljudsku sigurnost Saveznog ministarstva vanjskih poslova Švicarske je odlučio da obustavi svoje programe u Bosni i Hercegovini do sredine 2017. Iako migracijsko partnerstvo na organizacijskom nivou djeluje u svom vlastitom okviru koji se naziva Strategija migracijskog partnerstva za Zapadni Balkan za period 2016.-2019. godine, ono je zapravo dio Općeg strateškog okvira Švicarske u Bosni i Hercegovini. Bliska koordinacija i saradnja između različitih švicarskih institucija nosi posebno veliki potencijal za stvaranje dodatnih vrijednosti u oblastima u kojima je uključeno više od jedne institucije.

5. Strateška orijentacija i prioriteti Strategije saradnje za period 2017.-2020.

5.1 Opći cilj

Opći cilj švicarske Strategije saradnje za period 2017.-2020. u Bosni i Hercegovini je sljedeći: *"Švicarska doprinosi jačanju socijalne, ekonomske i političke uključenosti u Bosni i Hercegovini. Ona jača dalji razvoj demokratskog političkog sistema i socijalne tržišne ekonomije na osnovu odgovornih javnih i privatnih aktera te aktivnih i osnaženih građanki i građana, uz dugoročnu perspektivu evropskih integracija."*

Dobro upravljanje i rodna ravnopravnost su i dalje transverzalne teme cjelokupnog Programa, dok će smanjenje rizika od katastrofa, zajedno sa migracijama i razvojem, nastaviti biti glavni komplementarni koncepti. Dodatni fokus kroz sve oblasti usmjeren je na aktiviranje civilnog društva i jačanje angažmana građana kako bi se osiguralo da se čuje njihov glas i da učestvuju u procesima donošenja političkih odluka. Konflikt-senzitivno upravljanje programom se primjenjuje kao odgovor na elemente fragilnosti u Bosni i Hercegovini. Pored fokusa na mlade osobe i na žene, Švicarski program saradnje je usmjeren na grupe koje su u najvećoj mjeri isključene iz ekonomskih, socijalnih i političkih prilika. U tu svrhu se vrši detaljna analiza kako bi se utvrdilo na koji način Švicarski program saradnje može smanjiti siromaštvo i potaći socijalnu uključenost. Nadalje, od ključne je važnosti aktivno identificirati i upotrebljavati mogućnosti nadopunjavanja i sinergija unutar određene oblasti i širom različitih oblasti. U svrhu postizanja sveopćeg strateškog cilja, švicarska Strategija saradnje se fokusira na tri tematske oblasti i migracijsko partnerstvo:

5.2 Oblast A: Demokratska uprava, općinske usluge i pravda (SDC, SECO)

Cilj oblasti: Javni organi na svim nivoima usvajaju i provode inkluzivnije i odgovornije politike koje su usklađene sa potrebama građanki i građana i kao takve čine osnovu jakog sistema upravljanja. Pružaju djelotvorne i kvalitetne usluge svim osobama, naročito u oblasti infrastrukture, i poboljšavaju pristup pravdi, na osnovu čega građanke i građani ponovo stiču povjerenje u institucije i društvo.

Švicarska zadržava fokus na lokalnom nivou na kojem se istražuju mehanizmi kontrola i ravnoteža između lokalnih vlasti i lokalnih skupština. U cilju povećanja učešća građana, predviđene su mjere njihovog osnaživanja. Ovakav pristup zahtijeva bolje razumijevanje glavnih uzroka isključenja. Dodatno, kroz participatorne pristupe omogućava se jasnija artikulacija potreba isključenih grupa. U tom kontekstu poseban fokus leži na poboljšanju potencijala mladih žena i muškaraca za učešće u demokratskim procesima kako bi unaprijedili svoje perspektive.

Podrška općinskim budžetima koja je zasnovana na uspješnom učinku u oblasti dobrog upravljanja moći će se koristiti za kapitalne investicije. Time se nagraduju načelnici koji preuzimaju politički rizik često neprivačnih reformi javnog sektora. A kroz to se povećava i odgovornost između javnih institucija i građana. Općinska vijeća dobijaju veći prostor kako bi vršila svoju ulogu nadzornih tijela, a pružanje usluga postaje u većoj mjeri fokusirano na građanke i građane. To doprinosi stvaranju povjerenja između građanki i građana i institucija, te sprečavanju korupcije. Investiranje u infrastrukturu za pitku vodu i prečišćavanje otpadnih voda, zajedno sa institucijskim jačanjem javnih komunalnih poduzeća, i dalje ostaje u fokusu. Nadalje su predviđene ciljane intervencije u svrhu smanjenih emisija i povećanja otpornosti na klimatske promjene. Poučeni poplavama iz 2014. godine, uvođenjem mjera smanjenja rizika od katastrofa jačat će se otpornost ranjivih općina.

Saradnja između različitih nivoa vlasti u cilju političke, administrativne i fiskalne decentralizacije treba postati djelotvornija, predvođena Savezima općina i gradova i profesionalnim udruženjima. Fokusirane

aktivnosti podržavaju uspostavljanje funkcionalnih mehanizama saradnje između lokalnog, podnacionalnog i državnog nivoa vlasti. Usklađivanje planiranja razvoja na različitim nivoima vlasti omogućava lakši pristup vanjskim resursima, uključujući pretrpripstupna sredstva EU. S tim ciljem jačat će se kapaciteti svih relevantnih institucijskih nivoa. Švicarska pruža ciljnu podršku angažmanu građana, kao i uspostavljanju građanskog dijaloga u svrhu postizanja konsenzusa. Ovakav pristup nosi političku težinu i mogućnost umrežavanja u cilju povezivanja angažiranih građanskih pokreta i parlamentarnih odbora. Švicarska u konačnici omogućava građankama i građanima da se čuje njihov glas i da političari provode reforme u interesu većinskog stanovništva.

Smanjenje zaostalih predmeta u tužilaštvima ukazuje na poboljšano i djelotvornije upravljanje u pravosuđu. Nadalje, Švicarska doprinosi povećanoj odgovornosti pravosuđa i poboljšanom pristupu pravdi za sve građanke i građane. Ove intervencije omogućavaju izgradnju povjerenja između zajednica i vladinih institucija kao predušlov za stabilan i inkluzivan socio-ekonomski razvoj.

5.3 Oblast B: Zdravstvo (SDC)

Cilj oblasti: *Stanovništvo ima pristup efikasnijim i kvalitetnim uslugama primarne zdravstvene zaštite, koje su dostupne svakoj osobi i odgovaraju njenim potrebama, i zdravstvena pismenost stanovništva je povećana.*

Švicarska nastavlja podržavati vlasti u Bosni i Herce-

govini u provedbi reformi u zdravstvenom sektoru i poboljšanju usluga primarne zdravstvene zaštite. Intervencije su usmjerene na poboljšanje upravljanja i odgovornosti zdravstvenih sistema u zemlji, kao i na kvalitet i dostupnost usluga primarne zdravstvene zaštite. Aktivnosti se prvenstveno fokusiraju na tri aspekta: usluge medicinskih sestara i tehničara, zaštitu mentalnog zdravlja u zajednici i prevenciju kardiovaskularnih bolesti. Poseban naglasak se stavlja na međusektorsku saradnju u prevenciji i kontroli vodećih nezaraznih bolesti, što je i važan prioritet vlasti u zemlji. Jačaće se uloga lokalnih zajednica i organizacija civilnog društva u promoviranju zdravlja i sprečavanju bolesti. Posebna ciljna grupa za intervencije promocije zdravlja su mladi ljudi, a cilj je stvoriti zdravije buduće generacije. Nastavlja se rad na jačanju uloge i pozicije medicinskih sestara i tehničara kako bi se poboljšali efikasnost i ekonomičnost zdravstvenog sistema. Uspješno razvijen model sestrinstva u zajednici i usluge mentalnog zdravlja u zajednici se šire kako bi obuhvatili cijelu zemlju, a posebno su usmjereni na socijalno isključene i siromašne osobe. Bliska saradnja sa oblašću ekonomije i zapošljavanja u cilju razvoja modela socijalnog poduzetništva za osobe sa mentalnim bolestima doprinose poboljšanoj kvaliteti života za ovu grupu stanovništva. Ovakvim pristupom doprinosi se većoj orijentaciji sistema zdravstvene zaštite ka prevenciji bolesti i promociji zdravlja. Pristupačnost usluga primarne zdravstvene zaštite svakoj osobi se osigurava razvojem zdravstvenih usluga u zajednici, posebno usmjerenih na osjetljivu i siromašnu populaciju. Kao krajnji rezultat, zdravstvena pismenost stanovništva će biti povećana, što je predušlov za zdravije načine života. Također, poboljšavaju se okvirni uslovi za smanjenje finansijskog

Žena i muškarac čuvaju ulaz u Centralnu banku Bosne i Hercegovine. Statue simboliziraju važnost fer uslova ekonomskog okvira za jednakost i pravičnost unutar društva.

i socio-ekonomskog opterećenja koje izazivaju nezazorne bolesti. Bolji okvirni uslovi, usluge i mehanizmi odgovornosti u sistemu zdravstva također doprinose jačanju povjerenja između građanki i građana i vlasti.

5.4 Oblast C: Ekonomija i zapošljavanje (SECO, SDC)

Cilj oblasti: *Funkcionalno tržište rada i bolji uslovi poslovanja za razvoj privatnog sektora poboljšavaju investicijsko okruženje i povećavaju zapošljavanje i poslovne prilike za sve.*

Švicarski program saradnje angažira se zajedno sa akterima iz javnog i privatnog sektora u cilju stvaranja povoljnog ekonomskog okruženja za poduzeća i osiguravanje novih i boljih prilika za zaposlenje. Bolji pristup finansiranju je poboljšan za start-up kompanije, kao i mala i srednja poduzeća. Agencije za bankarstvo i ministarstva finansija dobivaju podršku za stvaranje boljeg zakonodavnog okvira u sektoru mikrofinansija. Transparentnost i odgovornost pružatelja mikrofinansijskih usluga se podstiče procesom certificiranja. Povećava se obim savjetodavnih usluga koje općine pružaju prezaduženim građankama i građanima, a na taj način se povećava finansijska pismenost i smanjuje zaduženost pojedinaca.

Na regionalnom planu Švicarska nastavlja djelovati putem međunarodnih finansijskih institucija u cilju stvaranja boljih regulatornih okvira za rast privatnog sektora i boljih prilika za izvoz. Jačanje finansijskog sektora, zajedno sa uvođenjem transparentnijih i efikasnijih programa upravljanja javnim finansijama, doprinosi povećanju makroekonomske stabilnosti i transparentnosti, te sprečavanju i smanjenju korupcije.

Multidimenzionalni pristup složenom problemu nezaposlenosti mladih u Bosni i Hercegovini pokazao se uspješnim. Stoga se u okviru aktivnosti za zapošljavanje mladih nastavlja djelovati unutar tri glavna aspekta koja se tiču tržišta rada: mladim ljudima se daje prilika da poboljšaju svoje vještine relevantne za tržište rada, bilo putem formalnog ili neformalnog obrazovanja i obuke. Pored toga pruža im se podrška putem poboljšanog sistema posredovanja koji nude javne službe za zapošljavanje. Kroz dodatne mjere istražuju se mogućnosti za uključivanje posebno diskriminiranih grupa u ove programe. Nove prilike na tržištu rada, posebno radna mjesta za žene, promoviraju se putem projekata ekonomskog razvoja u okviru lanaca vrijednosti koji imaju veliki potencijal rasta. Ove intervencije se jačaju kroz ciljanu podršku razvoju jačeg poduzetničkog ekosistema koji promovira otvaranje novih i stvaranje pristojnih radnih mjesta.

Politički dijalog, kao važan dio većine intervencija, doprinosi sistemskim promjenama. To se posebno odnosi na reformu javnih službi za zapošljavanje, reformu strukovnog obrazovanja i obuke, reguliranja

obrazovanja odraslih i zakonskog okvira za učešće dijaspora. Osigurano je povoljno okruženje za one iz bh. dijaspora koji su spremni aktivno podržati razvoj zemlje. Ovo se uglavnom postiže poboljšanjem institucijskih okvira, smanjenjem birokratije, učešćem privatnog sektora kao i saradnjom sa inicijativama dijaspora, kao što je i-platforma.

5.5 Migracijsko partnerstvo (SEM)

Ukoliko se njima pravilno upravlja, migracije imaju značajan potencijal da doprinesu ekonomskom razvoju Bosne i Hercegovine. Stoga migracijsko partnerstvo, koje predvodi Državni sekretarijat za migracije, i dalje djeluje kroz partnerstvo sa relevantnim institucijama u Bosni i Hercegovini, uglavnom sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice i Ministarstvom sigurnosti. Glavni fokus je na jačanju njihovih kapaciteta za adekvatno rješavanje izazova migracije i korištenje potencijala migracije za ekonomski i socijalni razvoj Bosne i Hercegovine. Posebna se pažnja posvećuje upravljanju pitanjima azila i granicama, kao i podršci pri povratku i reintegraciji povratnika i interno raseljenih lica. Nadalje, koristiće se prilike za saradnju na regionalnom nivou koje nudi Globalni program za migracije i razvoj kako bi se ojačao potencijal migracije, na primjer po pitanju investicija, vještina, znanja i mreža.

Tokom 2015. i 2016. godine regija Zapadnog Balkana se suočila sa velikim migracijskim kretanjima, uzrokovanih konfliktima na Bliskom Istoku. Više od 700.000 migranata prošlo je balkanskom rutom na svom putu iz Turske i Grčke ka Zapadnoj Evropi. Iako su migranti u prošlosti zaobilazili Bosnu i Hercegovinu, situacija bi se brzo mogla promijeniti, zavisno od odluka koje donose tranzitne i odredišne zemlje. Stoga je važno da Bosna i Hercegovina i relevantne institucije budu dobro pripremljene za masivni priliv migranata.

Obrazovanje je faktor uspjeha od kritičnog značaja za poboljšanje mogućnosti osoba na tržištu rada. Dijaspora može doprinijeti ekonomskom razvoju kroz transfer vještina i znanja, kao i investiranjem u biznise u Bosni i Hercegovini.

Pitka voda za Zenicu se izvlači iz rijeke Babina i obrađuje se u ovom postrojenju. Sistem vodosnabdijevanja grada je u procesu rehabilitacije kroz zajednički projekat Bosne i Hercegovine, Njemačke i Švicarske.

6. Provedba programa i upravljanje strategijom

Švicarski program saradnje nastavlja težiti ka održivoj i sistemskoj promjeni na nivou normativnog okvira Bosne i Hercegovine. Istovremeno, intervencije moraju voditi ka promjeni ponašanja, biti opipljive i direktno dosezati do stanovništva. Kako bi se reagiralo na postojeće elemente fragilnosti u Bosni i Hercegovini, neophodno je da pristup partnerstvu i saradnji bude prilagođen kontekstu, orijentiran na rezultate i u većoj mjeri usmjeren na inkluziju. Stoga se u svim oblastima i aktivnostima primjenjuje pristup konflikt-senzitivnog upravljanja programom. Ovaj pristup također uključuje djelovanje u oba entiteta kako bi se osigurala konstruktivna saradnja u svim ključnim sektorima relevantnim za razvoj stabilne zemlje. Time se omogućavaju značajni doprinosi smanjenju socijalnih, ekonomskih i političkih razlika u svim strateškim oblastima.

Elementi fragilnosti se tematiziraju radeći na pitanjima povjerenja kako bi se mobilizirali građanke i građani i ponovno aktiviralo civilno društvo, posebno na općinskom nivou. Intenziviran dijalog o politikama i saradnja sa kredibilnim medijima se koriste kao instrument za rješavanje uzroka nepovjerenja. Ovo se posebno odnosi na povećanje pritiska na vlasti na svim nivoima u cilju osiguranja socijalne inkluzivnosti politika, zakona i propisa. Vodeći principi rodne ravnopravnosti i dobrog upravljanja, uključujući aktivno učešće građanki i građana, odgovornost i transparentnost, su sastavni dijelovi svih intervencija u okviru Švicarskog programa saradnje.

U svim oblastima i programima posebna pažnja se posvećuje ekonomskoj, socijalnoj i političkoj uključenosti u cilju osiguravanja izlaza iz siromaštva. Jedan procenat cjelokupnog budžeta se može dodijeliti mjerama koje su specifično osmišljene da obuhvate siromašne i isključene grupe. Od dostupnog niza modaliteta saradnje koriste se oni koji su najadekvatniji za relevantne intervencije, a novi pristupi se testiraju putem testnih aktivnosti onda kada je primjereno. Programi sufinansiranja koji su razvijeni tokom zadnjih godina sa nacionalnim i međunarodnim partnerima i institucijama koje razmišljaju na isti način, nastavljaju se i mogu se širiti zavisno od njihovih iskustava. Švicarska nastavlja igrati aktivnu ulogu u podržavanju i daljoj koordinaciji među donatorima i vladinim partnerima. Fokusirana saradnja se razvija sa privatnim i javnim akterima iz Švicarske koji osigu-

ravaju relevantno iskustvo u odabranim projektima, kao što je Kanton Ciriš za tužilački sistem Bosne i Hercegovine, kantoni Bern, Ženeva, Jura i Friburg u projektu poboljšanja usluga mentalnog zdravlja i udruženje i-dijaspora za i-platformu. Aktivno se nastoji uspostaviti saradnja sa privatnim sektorom koja rezultira javno-privatnim razvojnim partnerstvima, a istražuju se mogućnosti za intenzivniji angažman sa organizacijama civilnog društva i kredibilnim medijima.

Ciljevi i interesi vanjske politike Švicarske su uvaženi u provedbi Švicarskog programa saradnje, a proaktivno se identificiraju i koriste prilike za međusobno jačanje ciljeva saradnje i vanjske politike. Pored toga, mreža kompanija i nevladinih organizacija iz Švicarske sa djelatnostima u Bosni i Hercegovini služi kao osnova za dalje povećanje općeg utjecaja i jedinstvenog imidža Švicarske u Bosni i Hercegovini.

7. Monitoring realizacije Programa, upravljanje rizikom i strateško upravljanje

Tim za provedbu Programa saradnje u Ambasadi Švicarske u Bosni i Hercegovini preuzima odgovornost za realizaciju, monitoring i upravljanje Švicarskom strategijom saradnje za period 2017.-2020. godine. Tim osigurava usklađenost svih intervencija aktuelne Strategije saradnje sa relevantnim razvojnim planovima Bosne i Hercegovine. Nadalje, koordinira strategije i intervencije sa bosanskohercegovačkim, međunarodnim i švicarskim akterima i institucijama kako bi se poboljšala povezanost i međusobno nadopunjavanje zajedničkih aktivnosti u cilju ostvarivanja boljih općih rezultata.

Godišnji izvještaj o Švicarskom programu saradnje, uključujući odgovor menadžmenta koji daju Švicarska agencija za razvoj i saradnju i Državni sekretarijat za ekonomske poslove, predstavlja glavni instrument strateškog upravljanja. Izvještaj prikazuje postignute rezultate, koji se mjere i ocjenjuju u odnosu na definirane ciljeve u okvirnoj matrici rezultata Strategije saradnje (prilog 2). Također analizira doprinos Švicarskog programa saradnje i njegov uticaj na rezultate razvoja zemlje, kao i prioritete planiranja za sljedeću godinu.

Godišnji izvještaj se zasniva na nalazima sistema za monitoring Strategije saradnje, a sastoji se od niza sofisticiranih instrumenata koji se koriste u različitim vremenskim periodima. Služe za analizu relevantnog konteksta i njegovih promjena; za vođenje, upravljanje i praćenje Programa na način koji se fokusira na rezultate; za procjenu rizika angažovanja partnera koji provode aktivnosti prije stvaranja finansijskih obaveza; za osiguravanje administrativne i finansijske usklađenosti i transparentnosti rada svih uključenih strana; te analizu koristi i učinkovitosti troškova intervencija kao sastavni dio procjene projekta.

Konačno, i dalje se primjenjuje pristup nulte tolerancije u slučaju prevare, korupcije, dosluha i nepotizma. Detaljniji opis sistema monitoringa je dat u prilogu 3.

Almedina Osmanović (l.) i Amera Babić (d.) su učenice sedmog razreda. Bliske su prijateljice od kad se Almedina upisala u školu uz pomoć projekta integracije romske djece u redovne školske razrede.

Raseljeni tokom rata, Hasiba i Ahmet Musić su se vratili u svoju uništenu kuću u Foči 2011. godine. Njihova kuća je rekonstruisana 2016. godine u sklopu Regionalnog stambenog programa, zajedničke inicijative Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Srbije.

Prilog 1

Pregled Strategije saradnje Švicarske u Bosni i Hercegovini

Pregled Strategije saradnje Švicarske u Bosni i Hercegovini za period 2017.-2020.		
Oblasti intervencije: Ciljevi i ishodi		
A – Demokratska uprava, općinske usluge i pravda (SDC i SECO, dodijeljeni budžet: 41m CHF)	B – Zdravstvo (SDC, dodijeljeni budžet: 14m CHF)	C – Ekonomija i zapošljavanje (SECO i SDC, dodijeljeni budžet: 17,2m CHF)
<p>Opći cilj: Švicarska doprinosi jačanju socijalne, ekonomske i političke uključenosti u Bosni i Hercegovini. Ona jača dalji razvoj demokratskog političkog sistema i socijalne tržišne ekonomije na osnovu odgovornih javnih i privatnih aktera, te aktivnih i osnaženih građanki i građana, uz dugoročnu perspektivu evropskih integracija.</p>		
<p>Cilj: Javni organi na svim nivoima usvajaju i provode inkluzivnije i odgovornije politike koje su usklađene sa potrebama građanki i građana i kao takve čine osnovu svakog sistema upravljanja. Pružaju djelotvorne i kvalitetne usluge svim osobama, naročito u oblasti infrastrukture, i poboljšavaju pristup pravdi, na osnovu čega građanke i građani ponovo stiču povjerenje u institucije i društvo.</p>	<p>Cilj: Stanovništvo ima pristup efikasnijim i kvalitetnim uslugama primarne zdravstvene zaštite, koje su dostupne svakoj osobi i odgovaraju njenim potrebama, i zdravstvena pismenost stanovništva je povećana.</p>	<p>Cilj: Funkcionalno tržište rada i bolji uslovi poslovanja za razvoj privatnog sektora poboljšavaju investicijsko okruženje i povećavaju zapošljavanje i poslovne prilike za sve.</p>
<p>Ishod 1: Jedinice lokalne samouprave (JLS)¹ pružaju inkluzivne, efikasne i kvalitetne usluge i poboljšavaju svoje upravljanje učinkom u okviru ciklusa javnih politika.</p> <p>Ishod 2: Javni akteri na svim nivoima usklađuju svoje planiranje razvoja i uspješno učestvuju u programima finansiranja, uključujući prepristupna sredstva EU.</p> <p>Ishod 3: Građanke i građani uspostavljaju saveze sa političkim predstavnicima i državnim službenicima, zahtijevaju reforme i angažiraju se u okviru inicijativa za poboljšanje uslova života.</p> <p>Ishod 4: Pravosuđe postaje efikasnije i djelotvornije, i na taj način se bori protiv nekažnjavanja i bolje odgovara potrebama maloljetnika koji su u dodiru sa pravosudnim sistemom kao žrtve ili počinio.</p>	<p>Ishod 1: Institucije primarne zdravstvene zaštite pružaju usluge bolje kvalitete i zasnovane na dokazima koje su rodno osjetljive, ekonomične i dostupne svima, posebno socijalno isključenom i/ili siromašnom stanovništvu i usmjerene na promociju zdravlja i prevenciju nezaraznih bolesti.</p> <p>Ishod 2: Stanovništvo je poboljšalo svoju zdravstvenu pismenost, ima bolje uslove za zdravlje stilove života i povećalo je svoje zahtjeve za odgovornošću u zdravstvenom sistemu.</p>	<p>Ishod 1: Žene i muškarci su zaposleni i imaju pristup poduzetničkim prilikama koje omogućavaju pružatelji poslovnih usluga, kao i efektivnom posredovanju javnih službi za zapošljavanje.</p> <p>Ishod 2: Poslodavci (uključujući dijasporu) i pružatelji usluga obuke doprinose povećanom razvoju vještina relevantnih za tržište i poboljšanju sistema srednjeg stručnog obrazovanja, te na taj način povećavaju zapošljivost mladih ljudi.</p>
Transverzalne teme: rodna jednakost i dobro upravljanje		

¹ JLS uključuju sve javne funkcije: izvršnu i zakonodavnu funkciju, lokalnu upravu i javna komunalna poduzeća.

Prilog 2

Matrica rezultata

Oblast intervencije A: Demokratska uprava, općinske usluge i pravda (SDC, SECO)		
<p>Cilj oblasti: Javni organi na svim nivoima usvajaju i provode inkluzivnije i odgovornije politike koje su usklađene sa potrebama građanki i građana i kao takve čine osnovu jakog sistema upravljanja. Pružaju djelotvorne i kvalitetne usluge svim osobama, naročito u oblasti infrastrukture, i poboljšavaju pristup pravdi, na osnovu čega građanke i građani ponovo stiču povjerenje u institucije i društvo.</p> <p>Hipoteza o utjecaju: Nizak nivo povjerenja zajednica i građanki i građana u institucije je ključni faktor koji uzrokuje fragilnost. Promoviranjem šire inkluzije, veće odgovornosti i boljeg pristupa pravdi, građanski angažman koji je od ključne važnosti za povećanje dinamike i kvalitete reforme će biti podržan, a fragilnost smanjena. Ojačana javna komunalna poduzeća, u kojima općine i gradovi imaju ulogu nadzora, pružaju bolje usluge, smanjuju teret na budžet općina i gradova i stvaraju prilode za investicije. Bolje usluge i povoljnije poslovno okruženje privlače dodatne investitore. Unaprijeđeno pružanje usluga od strane jedinica lokalne samouprave i djelotvorno zagovaranje njihovih interesa od strane saveza općina i gradova može proizvesti pritisak odozdo ka gore za većom fiskalnom decentralizacijom i boljim regulatornim okruženjem. Interesi građanki i građana su razmatrani u (općinskim i gradskim) vijećima i (lokalne) vlasti ih uvažavaju, a na taj način oni ponovo stiču povjerenje i počinju aktivno učestvovati u političkom životu.</p>		
<p>(1) Ishodi Švicarskog portfolija</p> <p>Ishod 1: Jedinice lokalne samouprave (JLS)¹ pružaju inkluzivne, efikasne i kvalitetne usluge i poboljšavaju svoje upravljanje učinkom u okviru ciklusa javnih politika.</p> <p>Indikator</p> <ul style="list-style-type: none"> % JLS u cijeloj zemlji povećava prilode za investicije u skladu sa integriranim strateškim planiranjem. <i>Polazna vrijednost SDC:</i> 35 JLS (25%) je povećalo prilode do 2015. U ciljinim JLS (sa ukupnim brojem od otprilike 1.000.000 osoba) građanke i građani, također i isključene grupe, koriste usluge boljeg kvaliteta. <i>Polazna vrijednost SECO:</i> 0 građanki i građana u ciljinim JLS SECO-a koriste usluge boljeg kvaliteta. <i>Ciljna vrijednost SECO:</i> 211.000 građanki i građana. <i>Polazna vrijednost SDC:</i> 500.000 građanki i građana u ciljinim JLS SDC-a koriste usluge boljeg kvaliteta. <i>Ciljna vrijednost SDC:</i> 700.000 građanki i građana (50% žene, 10% isključene grupe) Udio operativnih troškova i troškova održavanja čiji je povrat osiguran putem naplate naknada. <i>Polazna vrijednost SECO:</i> treba biti određena 2017. godine. <i>Ciljna vrijednost SECO:</i> treba biti određena 2017. godine. <i>Polazna vrijednost SDC:</i> treba biti određena 2017. godine. <i>Ciljna vrijednost SDC:</i> treba biti određena 2017. godine Broj JLS koji informiraju određeni broj građanki i građana na transparentan način, uključuju ih u procese donošenja odluka i uvažavaju njihove interese u lokalnim planovima razvoja i budžeta. Broj JLS koji poduzimaju specifične mjere za uravnoteženo učešće i uvažavanje interesa žena i ranjivih grupa. (ARI 24, SDG 16) <i>Polazna vrijednost SDC:</i> n/a 	<p>(2) Doprinos Švicarskog programa</p> <p>Intervencije Švicarske se fokusiraju na poboljšanje uprave JLS kroz jačanje ciklusa javnih politika, podršku pružanju usluga boljeg kvaliteta i povećanje investicija JLS na osnovu uvedenog integriranog strateškog planiranja lokalnog razvoja, upravljanja učinkom i ojačanih provedbenih kapaciteta, uz prioritiziranje sektora okoliša i ekonomije.</p> <p>U naprednim partnerskim JLS će budžetska podrška razvojnim projektima na osnovu dobre uprave i pružanja usluga biti nagrada za (grado)-načelnike koji preuzimaju politički rizik reformi javnog sektora. Infrastrukturne investicije i reforme javnih komunalnih poduzeća mogu uključivati mjere smanjenja rizika od katastrofa u cilju povećanja otpornosti na klimatske promjene. Švicarske intervencije će na sistematski način promovirati principe dobre uprave pri radu općinskih i gradskih uprava i vijeća u cilju povećanja odgovornosti (prema građankama i građanima) i učinka, a na taj način će se povećati legitimitet institucija.</p> <p>Rizici</p> <ul style="list-style-type: none"> Partnerske JLS koje se suočavaju sa budžetskim deficitima možda neće biti u stanju osigurati sufinansiranje uz sredstva koja pruža švicarska saradnja. Promjene u dodjeli nadležnosti i finansija unutar i na različitim nivoima vlasti će utjecati na odnose moći i može doći do otpora. 	<p>(3) Razvojni ishodi zemlje</p> <p>Ishod 1: (i) Stalno poboljšanje kvalitete i isplativosti usluga koje pružaju JLS u cilju zadovoljenja potreba građana; (ii) Ključni instrumenti upravljanja (strateško gradsko/općinsko planiranje, lokalni razvojni planovi, okolišni planovi) se progresivno izrađuju i provode u svim jedinicama lokalne samouprave u zemlji. (<i>Strategija razvoja lokalne samouprave u BiH 2006.-2020.</i>)</p> <p>(i) Doprinos kvalitetnijem učinku lokalnih organa pri izvršenju zadataka u okviru njihovih odgovornosti; (ii) Poboljšana kvaliteta usluga koje građankama i građanima pružaju njihove JLS; (iii) Podrška harmoniziranom strateškom lokalnom planiranju promoviranjem MIPRO metodologije i poboljšanih kapaciteta JLS. (<i>Strategija Saveza općina i gradova RS za period 2015.-2019.</i>; <i>Strategija Saveza općina i gradova FBiH 2015.-2022.</i>)</p> <p>Opservacijske oblasti i indikatori</p> <ul style="list-style-type: none"> % nedovoljno razvijenih JLS. <i>Polazna vrijednost:</i> 50% JLS u RS-u (2013.) i 37% u FBiH (2014.) i dalje imaju status siromašnih i nedovoljno razvijenih općina. <i>Ciljna vrijednost:</i> smanjen % nedovoljno razvijenih JLS % JLS primjenjuje integrirano lokalno strateško planiranje. <i>Polazna vrijednost:</i> 45% JLS, 90% kantona. <i>Ciljna vrijednost:</i> cijela zemlja <p>(Izvori: statistički podaci zemlje)</p>

¹ JLS uključuju sve javne funkcije: izvršnu i zakonodavnu funkciju, lokalnu upravu i javna komunalna poduzeća.

<p><i>Ciljna vrijednost SDC:</i> 30 JLS koji zastupaju otprilike 600.000 građana.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opće zadovoljstvo građanki i građana općinskim uslugama. <p><i>Polazna vrijednost SDC:</i> treba biti određena 2017. godine putem reprezentativne ankete (procjena korisnika)</p> <p><i>Ciljna vrijednost SDC:</i> povećanje definirano na osnovu procjene korisnika</p>	<p>Saradnja između različitih nivoa vlasti (od državnog nivoa do lokalne zajednice) u okviru procesa decentralizacije će se promovirati. Osigurati će se jačanje institucija i izgradnja kapaciteta entitetskih saveza općina i gradova u cilju artikuliranja i lobiranja za interese JLS u interakciji sa višim institucijskim nivoima.</p> <p>Intervencije Švicarske će povećati nivo usklađenosti programa strateškog planiranja i finansijskog upravljanja između JLS i viših struktura vlasti. Aktivnosti Švicarske trebaju doprinijeti smanjenju razlika između slabih i jakih JLS i jačanju strateških partnerstava među JLS u cilju zajedničkog lobiranja unutar vertikalne linije vlasti.</p> <p>Švicarska saradnja se angažira za dobro koordiniran strateški i politički dijalog u cilju uvođenja povoljnog regulatornog okvira za decentralizaciju i lokalnu upravu.</p> <p><u>Rizici</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Poteškoće pri usvajanju novog zakonodavstva, posebno kada postoje izazovi po postojeću ravnotežu moći između različitih nivoa vlasti. 	<p>Ishod 2: Na osnovu postignutog procesa decentralizacije, harmoniziran razvoj lokalnih vlasti dovodi do stalnih poboljšanja kvalitete života građana.</p> <p><i>(Strategija razvoja lokalne samouprave u BiH 2006.-2020.)</i></p> <p><u>Opservacijske oblasti i indikatori</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Efektivna međuvladina (vertikalna) interakcija i regulatorno okruženje za lokalnu upravu i decentralizaciju. <i>Polazna vrijednost:</i> Reforma fiskalne decentralizacije u inicijalnoj fazi, nedostaci u regulatornom okviru lokalnih vlasti na svim nivoima. <i>Ciljna vrijednost:</i> Status lokalnih vlasti poboljšan putem procesa dalje decentralizacije i zakona relevantnih za lokalni razvoj (npr. Zakon o finansiranju jedinica lokalne samouprave FBiH, Zakon o javno-privatnom partnerstvu RS). Nivo uspješne provedbe strategija saveza općina i gradova u RS i FBiH². <i>Polazna vrijednost:</i> Još uvijek ograničeno pružanje strateškog usmjerenja, učinak, pružanje usluga lokalnim vlastima i sredstva za operacije entitetskih saveza općina i gradova. <i>Ciljna vrijednost:</i> Strateški ciljevi pretežno postignuti do 2019./2022.
<p><i>Ciljna vrijednost SDC:</i> 30 JLS koji zastupaju otprilike 600.000 građana.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opće zadovoljstvo građanki i građana općinskim uslugama. <p><i>Polazna vrijednost SDC:</i> treba biti određena 2017. godine putem reprezentativne ankete (procjena korisnika)</p> <p><i>Ciljna vrijednost SDC:</i> povećanje definirano na osnovu procjene korisnika</p>	<p>Saradnja između različitih nivoa vlasti (od državnog nivoa do lokalne zajednice) u okviru procesa decentralizacije će se promovirati. Osigurati će se jačanje institucija i izgradnja kapaciteta entitetskih saveza općina i gradova u cilju artikuliranja i lobiranja za interese JLS u interakciji sa višim institucijskim nivoima.</p> <p>Intervencije Švicarske će povećati nivo usklađenosti programa strateškog planiranja i finansijskog upravljanja između JLS i viših struktura vlasti. Aktivnosti Švicarske trebaju doprinijeti smanjenju razlika između slabih i jakih JLS i jačanju strateških partnerstava među JLS u cilju zajedničkog lobiranja unutar vertikalne linije vlasti.</p> <p>Švicarska saradnja se angažira za dobro koordiniran strateški i politički dijalog u cilju uvođenja povoljnog regulatornog okvira za decentralizaciju i lokalnu upravu.</p> <p><u>Rizici</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Poteškoće pri usvajanju novog zakonodavstva, posebno kada postoje izazovi po postojeću ravnotežu moći između različitih nivoa vlasti. 	<p>Ishod 3: (i) Građanke i građani u većoj mjeri učestvuju u javnim poslovima na svim nivoima vlasti; (ii) Učešće građanki i građana u javnim poslovima stoga u sve većoj mjeri doprinosi javnim odlukama i kvaliteti života građanki i građana.</p> <p><i>(Strategija razvoja lokalne samouprave u BiH 2006.-2020.)</i></p> <p>(i) Doprinos poboljšanju osnovnih operacija (npr. učešće građanki i građana u procesima donošenja odluka); (ii) Podizanje svijesti uposlenika lokalnih vlasti i građana o procesima pristupanja EU i statusu i odgovornostima lokalne vlasti.</p> <p><i>(Strategija Saveza općina i gradova RS za period 2015.-2019.; Strategija Saveza općina i gradova FBiH za period 2015.-2022. - parafrazirano)</i></p> <p><u>Opservacijske oblasti i indikatori</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Lokalne vlasti održavaju efikasne mehanizme za direktno učešće građanki i građana i podršku
<p><i>Ciljna vrijednost SDC:</i> 30 JLS koji zastupaju otprilike 600.000 građana.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opće zadovoljstvo građanki i građana općinskim uslugama. <p><i>Polazna vrijednost SDC:</i> treba biti određena 2017. godine putem reprezentativne ankete (procjena korisnika)</p> <p><i>Ciljna vrijednost SDC:</i> povećanje definirano na osnovu procjene korisnika</p>	<p>Saradnja između različitih nivoa vlasti (od državnog nivoa do lokalne zajednice) u okviru procesa decentralizacije će se promovirati. Osigurati će se jačanje institucija i izgradnja kapaciteta entitetskih saveza općina i gradova u cilju artikuliranja i lobiranja za interese JLS u interakciji sa višim institucijskim nivoima.</p> <p>Intervencije Švicarske će povećati nivo usklađenosti programa strateškog planiranja i finansijskog upravljanja između JLS i viših struktura vlasti. Aktivnosti Švicarske trebaju doprinijeti smanjenju razlika između slabih i jakih JLS i jačanju strateških partnerstava među JLS u cilju zajedničkog lobiranja unutar vertikalne linije vlasti.</p> <p>Švicarska saradnja se angažira za dobro koordiniran strateški i politički dijalog u cilju uvođenja povoljnog regulatornog okvira za decentralizaciju i lokalnu upravu.</p> <p><u>Rizici</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Poteškoće pri usvajanju novog zakonodavstva, posebno kada postoje izazovi po postojeću ravnotežu moći između različitih nivoa vlasti. 	<p>Ishod 3: (i) Građanke i građani u većoj mjeri učestvuju u javnim poslovima na svim nivoima vlasti; (ii) Učešće građanki i građana u javnim poslovima stoga u sve većoj mjeri doprinosi javnim odlukama i kvaliteti života građanki i građana.</p> <p><i>(Strategija razvoja lokalne samouprave u BiH 2006.-2020.)</i></p> <p>(i) Doprinos poboljšanju osnovnih operacija (npr. učešće građanki i građana u procesima donošenja odluka); (ii) Podizanje svijesti uposlenika lokalnih vlasti i građana o procesima pristupanja EU i statusu i odgovornostima lokalne vlasti.</p> <p><i>(Strategija Saveza općina i gradova RS za period 2015.-2019.; Strategija Saveza općina i gradova FBiH za period 2015.-2022. - parafrazirano)</i></p> <p><u>Opservacijske oblasti i indikatori</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Lokalne vlasti održavaju efikasne mehanizme za direktno učešće građanki i građana i podršku

² (i) Savezi općina i gradova zagovaraju najbolje interese JLS-a (svojih članova) i pružaju im usluge; (ii) poboljšavaju zakonski okvir za rad i funkcioniranje lokalne samouprave; (iii) zagovaraju fiskalnu decentralizaciju i jasno reguliranje finansiranja JLS; (iv) razvijaju i jačaju kapacitete za provedbu propisa koji su usklađeni sa pravnom stečevinom EU; (v) podržavaju JLS pri provedbi mjera strateškog planiranja. *(Strategija Saveza općina i gradova RS za period 2015.-2019.; Strategija Saveza općina i gradova FBiH za period 2015.-2022. - parafrazirano)*

Prilog 2

Matrica rezultata (nastavak)

<ul style="list-style-type: none"> Građanke i građani artikuliraju zajedničke zahtjeve za reformama na organiziran način. <i>Polazna vrijednost:</i> Građanska aktivnost i interakcija sa institucijama se dešava povremeno <i>Ciljna vrijednost:</i> Treba biti određena 2017. godine 	<p>planiranja i donošenja odluka.</p> <p><u>Rizici</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatak interesa građana da se na produktivan način angažiraju u lokalnim inicijativama i političkim procesima. Političarima stranaka utiče na veliki broj potencijalnih građanskih aktivista i može se negativno odraziti na demokratski javni angažman. 	<p>proaktivnih organizacija civilnog društva. <i>Polazna vrijednost:</i> Motivacija za učešće građana i nivo njihovog učešća u donošenju odluka je mala <i>Ciljna vrijednost:</i> Održivost i stalno poboljšanje mehanizama za učešće građana u cijeloj zemlji</p>
<p>Ishod 4: Pravosuđe postaje efikasnije i djelotvornije, i na taj način se bori protiv nekažnjavanja i bolje odgovara potrebama maloljetnika koji su u dodiru sa pravosudnim sistemom kao žrtve ili počinioci.</p> <p><u>Indikatori</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Broj otvorenih preliminarnih istraga i neriješenih starih predmeta (dvije godine i više). <i>Polazna vrijednost:</i> 15.593 otvorenih preliminarnih istraga i 3.477 neriješenih starih predmeta u 2015. <i>Ciljna vrijednost:</i> Nema slučajeva koji su stariji od 2 godine. Broj preliminarnih istraga je smanjen za 10%. Povećanje mjera³ u oblasti pravde za djecu u skladu sa međunarodnim standardima. <i>Polazna vrijednost:</i> Godine 2016. je za 57% povećanja upotreba mjera odvracanja i prevencije u odnosu na 2012. <i>Ciljna vrijednost:</i> Nastavak povećanja primjene mjera odvracanja i prevencije na nivou zemlje i lokalnom nivou 	<p>Intervencije Švicarske će doprinijeti poboljšanom učinku sudskog i tužilačkog sistema i efikasnom procesuiranju predmeta, što poboljšava upravljanje i koordinaciju u sudskom i tužilačkom sistemu i relevantni okvir regulativa i politika.</p> <p>Puteu specifičnog fokusa na povećanu interakciju između civilnog društva i pravosuđa, švicarski Program će doprinijeti pravosudnom sistemu koji je u većoj mjeri odgovoran i prilagođen potrebama njegovih krajnjih korisnika.</p> <p><u>Rizici</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Nedostatak političke volje, finansijskih resursa i posvećenosti za nastavak koordiniranih i usklađenih napora na provedbi reformi u pravosudnom sektoru. Vladajuće političke elite paraliziraju i vršepritisak na nezavisnost pravosuđa. Procesi pravosudne reforme u fragilnim kontekstima zahtijevaju sveobuhvatne dugoročne pristupe. 	<p>Ishod 4: Efikasan, efektivan i koordiniran pravosudni sistem odgovoran svim bh. građankama i građanima i u potpunosti usklađen sa standardima i najboljim praksama EU, čime se garantira vladavina prava. <i>(Strategija reforme pravosudnog sektora u BiH za period 2014.-2018.)</i></p> <p><u>Opservacijske oblasti i indikatori</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Nezavisnost, odgovornost, efikasnost, profesionalnost i usklađenost bh. pravosudnog sistema se dalje jača i održava. <p><i>Polazna vrijednost:</i> Broj zaostalih predmeta u bh. pravosudnim institucijama iznosi oko 2 miliona, a oni se većinom odnose na predmete u izvršnim postupcima sa malim potraživanjima. Efektivnost i efikasnost pravosudnih institucija zahtijeva poboljšanja.</p> <p><i>Ciljna vrijednost:</i> a) Smanjenje broja zaostalih predmeta će povećati mogućnost bh. pravosudnih institucija da rješavaju druge predmete pored predmeta koji se tiču izvršnih postupaka; b) Povećana efikasnost bh. pravosudnih institucija kroz nastavak obnove i kompjuterizacije, kao i veće dosljednosti pri upravljanju; c) Povećana efikasnost, što doprinosi boljoj percepciji bh. pravosudnih institucija od strane građanki i građana.</p>
<p>(4) Pravci djelovanja (Švicarski program)</p>		
<ul style="list-style-type: none"> Poboljšanje regulatornog okvira za efektivne procese demokratske i decentralizirane lokalne uprave i razvoj lokalne ekonomije u oba entiteta i na državnom nivou; politički dijalog i dalje širenje potvrđenih iskustava odozdo ka gore u cilju integriranja najboljih praksi u relevantna zakonodavstva. Poboljšanje djelotvorne izgradnje kapaciteta, umrežavanja i uzajamnog djelovanja između ključnih aktera na svim nivoima vlasti u cilju postizanja funkcionalne i djelotvorne vertikalne integracije demokratske i decentralizirane lokalne uprave u BiH. To prvenstveno ima za cilj vertikalnu integraciju učinkovitih finansijskih/fiskalnih politika. Dalje jačanje kapaciteta organa JLS u svrhu poboljšanja njihovih sistema upravljanja učinkom, pružanja usluga, upravljanja javnim resursima, okolišnog i ekonomskog upravljanja; provedba pilot mjera i pružanje modela podrške budžetu odabranim JLS. Sufinansiranje investicija JLS u cilju poboljšanja kvalitete i dostupnosti usluga JLS i infrastrukture, sa fokusom na okolišne i ekonomske sektore. Jačanje institucijskih i profesionalnih kapaciteta saveza općina i gradova dva entiteta, u skladu sa njihovim strategijama. To će ojačati njihovu ulogu moderatora u okviru vertikalne dimenzije razvoja demokratske i decentralizirane lokalne uprave i eliminiranja ograničenja u regulatornom okviru za pružanje usluga JLS. Jačanje institucijskih i profesionalnih kapaciteta mjernih zajednica, općinskih i gradskih vijeća, odabranih organizacija civilnog društva i nevladinih organizacija u cilju snaženja njihove uloge kao ključnih pokretača procesa demokratske i decentralizirane lokalne uprave na lokalnom nivou. Promoviranje inkluzivnog učešća i odgovornije uloge građanki i građana u procesima donošenja odluka u njihovim zajednicama i vršenju proaktivne (odgovorne) uloge u inicijativama lokalnog razvoja i međupćinske/međuentitetske saradnje. Jačanje kapaciteta sudskog i tužilačkog sistema za poboljšan učinak i efikasnost (uključujući smanjenje broja zaostalih predmeta i procesuiranje predmeta). Jačanje zakonodavstva i politika koje se odnose na pravosuđe i maloljetničko pravosuđe, kao i koordinacije i sistema strateškog upravljanja. Jačanje institucijskih i profesionalnih kapaciteta tužilaštava u BiH u skladu sa Strategijom reforme sektora pravde. Jačanje kapaciteta civilnog društva i poboljšanje pristupa i pružanja usluga (uključujući alternativne mjere maloljetničkog pravosuđa) građankama i građanima/maloljetnicima u oblasti pravde/maloljetničke pravde. 		

³ Mjere vezane za žrtve, svjedoke i počiniocce, tj. mjere odvracanja kojima se sprečava izlaganje djece i maloljetnika pravosudnim postupcima.

<p>Regionalni programi SECO-a se fokusiraju na sjedeće oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savjetodavne usluge vlastima u vezi sa pripremom, provedbom tendera, ugovaranjem i provedbom javno-privatnih partnerstava u oblasti infrastrukture. • Osiguravanje pristupa finansijama za infrastrukturne projekte JLS putem komercijalnih banaka.
<p>(5) Resursi, partnerstva (Švicarski program)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansijski resursi: Planirani budžet za ovu oblast iznosi 41 milion CHF. • Ljudski resursi: Ovom oblašću će upravljati službenik Švicarskog programa (50%) i tri službenika Nacionalnog programa (190%) uz podršku direktorice za saradnju i zamjenika direktorice za saradnju. • JLS i mjesne zajednice su glavni partneri i odgovorni su za procese demokratske i decentralizirane lokalne uprave koji će se unaprijediti kroz doprinose Švicarske. Savezi općina i gradova i druge odabrane organizacije civilnog društva su ključni partneri pri provedbi glavnih inicijativa, uključujući vertikalnu integraciju procesa demokratske i decentralizirane lokalne uprave. Relevantna ministarstva na entitetskom i kantonalnim nivoima su ključni partneri u realizaciji strateške orijentacije vezane za demokratsku i decentraliziranu lokalnu upravu i relevantni dijalog kreiranja politika. • Podrška Švicarske u ovoj oblasti je specifično prilagođena potrebama partnera na svim relevantnim nivoima za promociju demokratske i decentralizirane lokalne uprave. Integrirani intervencijski pristupi obuhvataju i potražnju i ponudu procesa lokalne uprave. Švicarska primjenjuje pristup koji obuhvata cijelu zemlju kada se radi o pružanju podrške u oblasti demokratske i decentralizirane lokalne uprave u BiH, uz postepene aktivnosti kroz klasiere na općinskom nivou i blisku interakciju i koordinaciju sa drugim agencijama za saradnju koje djeluju u ovim oblastima. • Ključni partneri u dijalogu kreiranja politika i upravljanju programom pravosuđa su Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, relevantna ministarstva na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou. Program je u velikoj mjeri usklađen sa relevantnim vladinim strategijama i omogućava njihovu djelotvornu provedbu. U ovoj oblasti uspostavljena su strateška i donatorska partnerstva sa Vladom Švedske i Norveške, a aktivno se promovira koordinacija donatora. Tehnička pomoć, uključujući stručnu podršku Tužilaštva iz Ciriha, se usklađuje sa ciljanom podrškom za saniranje ili poboljšanje infrastrukture pravosuđa/malobjetivnog pravosuđa. • Ključni partner je i Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) kao i i potencijalni partner Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) za infrastrukturne projekte. Nadalje, komunalna poduzeća (npr. vodovodna komunalna poduzeća) partnerskih općine i gradova su važni partneri u ovom kontekstu. • U sektoru vodosnabdijevanja instrumenti i pristupi SDC-a i SECO-a su se pokazali kao funkcionalni i međusobno usklađeni (po pitanju infrastrukturnih investicija, mjera korporativnog razvoja na nivou komunalnih poduzeća i pristupa lokalnom upravljanju), uslijed čega se ovi principi također prenose na druge oblasti u kojima JLS pružaju usluge.

Oblast intervencije B: Zdravstvo (SDC)

<p>Cilj oblasti: Stanovništvo ima pristup efikasnijim i kvalitetnim uslugama primarne zdravstvene zaštite, koje su dostupne svakoj osobi i odgovaraju njenim potrebama, i zdravstvena pismenost stanovništva je povećana.</p> <p>Hipoteza o utjecaju: Pod vodstvom zdravstvenih vlasti će se jačati fokus usluga primarne zdravstvene zaštite na prevenciji bolesti i promociji zdravlja, a mehanizmi upravljanja i odgovornosti sistema će biti poboljšani. Medicinske sestre i tehničari će imati veće odgovornosti i kompetencije pri pružanju usluga, sigurnosti i kvalitet njege će biti poboljšani, a ekonomičnost sistema će se unaprijediti. Pružanjem podrške razvoju zdravstvenih usluga u zajednici, prvenstveno putem rada medicinskih sestara i timova za mentalno zdravlje koji su usmjereni na socijalno isključene kategorije i/ili siromašne, bit će osiguran pravedniji i priuštiv pristup uslugama primarne zdravstvene zaštite. Vlada će poboljšati okvirne uslove za smanjenje opterećenja nezaraznim bolestima putem multisektorske saradnje, a zajednice i civilno društvo će osiguravati okruženja u kojima se promovira zdravlje. Sve ove intervencije će doprinijeti poboljšanju zdravstvene pismenosti stanovništva, što će dovesti do usvajanja zdravijeg načina života i poboljšanog zdravstvenog stanja stanovništva dugoročno gledano.</p>	<p>(2) Doprinos Švicarskog programa</p> <p>Intervencije Švicarske se odvijaju na nivou javnog sistema zdravstva i fokusiraju se na poboljšanje upravljanja sistemom PZZ, razvoj ljudskih resursa u zdravstvu (fleksibilnija radna snaga sa različitim vještinama, fokusirana na rad u timu), kvalitet usluga i njihovu dostupnost za cijelo stanovništvo. Ulažu se napore u jačanje uloge i pozicije medicinskih sestara i tehničara u sistemu, uključujući njihovo obrazovanje, što bi trebalo doprinijeti smanjenju troškova zdravstvenog sistema.</p> <p>Važne prednosti koje se tiču isplativosti također nastaju uslijed investicija u jačanje promocije zdravlja i prevenciju nezaraznih bolesti, posebno kardio-vaskularnih bolesti i problema sa mentalnim zdravljem, a koji su u povećanju.</p> <p>Poseban naglasak se stavlja na razvoj rodno-osjetljivih usluga zasnovanih na dokazima i prilagođenih</p>	<p>(3) Razvojni ishodi zemlje</p> <p>Ishod 1: PZZ je jednako dostupna svim građankama i građanima i osigurava smanjenje zdravstvenih nejednakosti. Pruža isplative usluge zasnovane na dokazima, čime se rješava većina zdravstvenih problema i potreba stanovništva, uz aktivno učešće pojedinaca, porodica i zajednica.</p> <p><i>(Izvori: Strategija primarne zdravstvene zaštite RS, 2006., i Strategija razvoja primarne zdravstvene zaštite FBiH, 2006. – parafrazirano)</i></p> <p>Indikatori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pokrivenost zdravstvenim osiguranjem • Polazna vrijednost: 86.4% u FBiH, 72% u RS (2014) • Ciljna vrijednost: Univerzalna pokrivenost • % sredstava zdravstvene zaštite iz fondova
<p>(1) Ishodi Švicarskog portfolija</p> <p>Ishod 1: Ustanove PZZ pružaju usluge bolje kvalitete i zasnovane na dokazima⁴ koje su rodno osjetljive, priuštive i dostupne svima, posebno socijalno isključenim i/ili siromašnim segmentima stanovništva, i usmjerene na promociju zdravlja i prevenciju nezaraznih bolesti.</p> <p>Indikatori</p> <ul style="list-style-type: none"> • % ustanova PZZ koje pružaju rodno-osjetljive usluge primjenom standarda njege zasnovanih na dokazima za nezarazne bolesti, uključujući usluge medicinskih sestara i tehničara • Polazna vrijednost: 0% ustanova PZZ koje primjenjuju standarde njege za usluge koje se pružaju putem timova i 21% ustanova koje primjenjuju standarde njege za usluge koje pružaju medicinske sestre i tehničari • Ciljna vrijednost: 50% ustanova PZZ koje primjenjuju 		

⁴ Praksa zasnovana na dokazima koristi najbolje dostupne domaće i međunarodne dokaze kako bi se odredile koristi, nedostaci i troškovi bilo koje intervencije.

Prilog 2

Matrica rezultata (nastavak)

<p>juju standarde njege za usluge koje se pružaju putem timova i od medicinskih sestara i tehničara</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stopa upućivanja u bolnice vezana za kardio-vaskularne bolesti i poremećaje mentalnog zdravlja. <i>Polazna vrijednost:</i> Treba biti određena 2017. godine • <i>Ciljna vrijednost:</i> Smanjenje stope za 10% u slučaju kardio-vaskularnih bolesti i za 10% u slučaju poremećaja mentalnog zdravlja • Broj socijalno isključenih i/ili siromašnih osoba⁵ koje imaju koristi od usluga PZZ u zajednici i njihovo zadovoljstvo ovim uslugama. • <i>Polazna vrijednost:</i> Usluge nisu dostupne • <i>Ciljna vrijednost:</i> Najmanje 20.000 osoba; veliko zadovoljstvo • Broj osoba koje su obuhvaćene sesijama zdravstvenog obrazovanja vezanim za prevenciju nezaraznih bolesti (ARI 34, SDG 3). • <i>Polazna vrijednost:</i> 0 • <i>Ciljna vrijednost:</i> Treba biti određena 2017. godine 	<p>potrebama stanovništva, koje za cilj imaju smanjenje zdravstvenih nejednakosti u zemlji. Dalje širenje modela sestrištva u zajednici i usluga mentalnog zdravlja u zajednici koji su prihvatili i održivi će biti omogućeno izvan pilot područja i doprinijeti poboljšanom pristupu i korištenju usluga PZZ od strane isključenih i/ili siromašnih grupa stanovništva.</p> <p>Rizici</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansijska ograničenja i s tim povezan problem nedovoljnog broja zaposlenika u zdravstvenom sektoru može ugroziti održivost reforme. • Kapaciteti pružatelja usluga PZZ su preopterećeni. • Obučene osobe, npr. medicinske sestre i tehničari, emigriraju (odljev mozгова). 	<p>zdravstvenog osiguranja koja se izdvajaju za PZZ.</p> <p><i>Polazna vrijednost:</i> 26% (2014.)</p> <p><i>Ciljna vrijednost:</i> 35%</p> <ul style="list-style-type: none"> • % usluga koje se pružaju na nivou PZZ koje se tiču promocije zdravlja i prevencije bolesti. • <i>Polazna vrijednost:</i> <20% (2014.) • <i>Ciljna vrijednost:</i> 40% <p>Privatni izdaci (plaćanja "iz džepa") kao udio u ukupnim rashodima u zdravstvu.</p> <p><i>Polazna vrijednost:</i> 28,4% (2013.)</p> <p><i>Ciljna vrijednost:</i> smanjenje</p> <p>(Izvori: Nacionalni zdravstveni računi, statistički podaci zemlje)</p>
<p>Ishod 2: Stanovništvo je poboljšalo svoju zdravstvenu pismenost, ima bolje uslove za zdravlje stilove života i povećalo je svoje zahtjeve za odgovornošću u zdravstvenom sistemu.</p> <p>Indikatori</p> <ul style="list-style-type: none"> • % općeg stanovništva i % mladih su svjesni zdravstvenih rizika vezanih za njihovo ponašanje. • <i>Polazna vrijednost:</i> 25,9% stanovništva (8,1% mladih) • <i>Ciljna vrijednost:</i> 40% općeg stanovništva i 25% mladih • Postojanje regulatornog okvira (za kontrolu duhana i alkohola, reguliranje unosa soli, šećera i trans masti, fizičku aktivnost) za smanjenje faktora rizika po zdravlje putem multisektorskog pristupa i njegova provedba. • <i>Polazna vrijednost:</i> Regulatorni okvir ne postoji • <i>Ciljna vrijednost:</i> Regulatorni okvir je uspostavljen i proveden • Nivo uključenosti pacijenata u razvoj njihovih planova liječenja u ciljanim ustanovama PZZ i zahtijevanje kvalitetne zdravstvene zaštite. • <i>Polazna vrijednost:</i> Učešće pacijenata u planiranju liječenja je uvedeno samo u slučaju usluga mentalnog zdravlja; nedostatak mehanizama za zahtijevanje odgovornosti • <i>Ciljna vrijednost:</i> Pacijenti su aktivno uključeni i povećavaju svoje zahtjeve za kvalitetnu zaštitu 	<p>Švicarski program podržava podizanje zdravstvene pismenosti stanovništva i poticanje osoba na kontroliranje determinanti koje utiču na njihovo zdravlje i na zdraviji stil života. Ključna vrijednost koja se promovira je da zdravstveni sistem treba prepoznati pacijente kao resurs i kao partnere. Time će se postići bolja i isplativija zdravstvena zaštita i poboljšano zdravlje stanovništva.</p> <p>Podrška se pruža razvoju nove radne kulture koja podržava saradnju između zdravstvenog i drugih sektora za osiguravanje pozitivnih učinaka politika u raznim sektorima na zdravlje stanovništva. Poboljšani okvirni uslovi, usluge i odgovornost će također doprinijeti jačanju povjerenja između građana i vlasti.</p> <p>Sinergije sa oblasti ekonomije i zapošljavanja pri razvoju modela socijalnog poduzetništva za osobe sa invaliditetom će doprinijeti poboljšanju kvaliteta života ove grupe stanovništva.</p> <p>Rizici</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mogući nedostatak resursa za provedbu multisektorskih politika. • Promjena ponašanja stanovništva zahtijeva dugoročnu perspektivu. • Prevencija nezaraznih bolesti među stanovništvom srednje dobi je poseban izazov, obzirom da je ova grupa već u velikoj mjeri pogođena ovim bolestima. 	<p>Ishod 2: Zdravstveni sistem omogućava pacijentima da donose odluke o svom zdravlju zasnovane na odgovarajućim informacijama i brinu se za sebe, a također promovira zdravstvenu pismenost. Multi-sektorske aktivnosti i politike se provode uticanjem socijalne determinante zdravlja i promoviranjem zdravih izbora putem formuliranja i izradom proizvoda, reguliranja marketinga, akcija i poreza i obrazovanja potrošača, promoviranja aktivnog života i zdrave prehrane i sigurnog fizičkog i društvenog okruženja, u cilju zaštite i promoviranja zdravlja i dobrostanja i sprečavanja bolesti i invaliditeta.</p> <p>(Izvori: <i>Strategija primarne zdravstvene zaštite RS, 2006.</i>, i <i>Strategija razvoja primarne zdravstvene zaštite FBiH, 2006.</i> – parafrazirano)</p> <p>Indikatori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zabrana pušenja na javnim mjestima i akcije na duhan i alkohol. • <i>Polazna vrijednost:</i> Pušenje nije zabranjeno; akcije su niske • <i>Ciljna vrijednost:</i> Pušenje je zabranjeno, a akcije su povećane • Faktori rizika vezani za ponašanje stanovništva: <ul style="list-style-type: none"> - Izloženost duhanskom dimu (<i>polazna vrijednost:</i> 35%) - Stopa pušenja (<i>polazna vrijednost:</i> M 28,4%, Ž 25,4%) - Stopa fizičke neaktivnosti (<i>polazna vrijednost:</i> M 32%, Ž 39%) - Prekomjerna težina (<i>polazna vrijednost:</i> M 46,5%, Ž 25,5%) • <i>Ciljna vrijednost:</i> Svi faktori rizika su smanjeni <p>(Izvori: Anketne Svjetske banke, statistički podaci Svjetske zdravstvene organizacije)</p>

⁵ Etničke manjine, siromašni, nezaposleni, starija lica, osobe sa invaliditetom.

<p>(4) Pravci djelovanja (Švicarski program)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poboljšanje okvirmih uslova za smanjenje glavnih faktora rizika i prevenciju nezazraznih bolesti putem pristupa saradnje svih vladinih sektora. • Pružanje stručne podrške i omogućavanje reformskih aktivnosti koje predvode zdravstvene vlasti i zdravstvene ustanove. • Jačanje zdravstvenog sistema i upravljanja PZZ poticanjem na njenu odgovornost, upravljanje zasnovano na dokazima i isplative intervencije. • Jačanje ljudskih resursa u zdravstvu investiranjem u poboljšanje njihovog obrazovanja i kontinuiranu obuku za poboljšanu kvalitetu, obim i rodnu osjetljivost pri pružanju usluga. • Osnaživanje korisničkih grupa i organizacija civilnog društva, tj. udruženja zdravstvenih profesionalaca i korisnika usluga/pacijenata kao partnera zdravstvenih vlasti. • Širenje modela PZZ u zajednici kako bi se dosegle isključene i/ili siromašne grupe stanovništva i posebno usmjerilo na mlade osobe. • Uvođenje najpovoljnijih, najpodesnijih i najisplativijih instrumenata Svjetske zdravstvene organizacije (tzv. <i>best-buy</i> instrumenti) pri kontroli i prevenciji nezazraznih bolesti. • Razvoj mehanizama za multisektorsku saradnju u cilju uticaja na socijalne determinante zdravlja. 	<p>(5) Resursi, partnerstva (Švicarski program)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansijski resursi: Planirani budžet za ovu oblast je 14 miliona CHF. • Ljudski resursi: Ovom oblašću će upravljati koordinator programa uz podršku direktorice za saradnju i zamjenika direktorice za saradnju. • Ključni partneri: Za politički dijalog i upravljanje programom su dva entitetska ministarstva zdravstva i Ministarstvo civilnih poslova BiH. Program je u velikoj mjeri usklađen sa relevantnim strategijama vlade i olakšava njihovu efektivnu provedbu. Utjecaj Švicarske kao partnera vlasti u reformi zdravstvenog sektora je dodatno pojačan saradnjom sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom i Svjetskom bankom u okviru zajedničkog političkog dijaloga sa zdravstvenim vlastima. Partnerstva sa kantonima Bern, Jura, Friburg i Ženeva i njihova stručna podrška u oblasti mentalnog zdravlja će se nastaviti. • Kada se radi o modalitetima pomoći i obzirno na činjenicu da su prilike za projekte kojima se daje finansijski doprinos ograničene u ovom sektoru, oblast se prvenstveno sastoji od ugovornih (mandatnih) projekata. Stručna pomoć se na uravnotežen način kombinira sa ciljanom podrškom pri sanaciji ili unapređenju zdravstvene infrastrukture. Lokalno sufinansiranje intervencija će se stimulirati kad god je to moguće.
--	--

<p>Oblast intervencije C: Ekonomija i zapošljavanje (SECO, SDC)</p>		
<p>Cilj oblasti: Funkcionalno tržište rada i bolji uslovi poslovanja za razvoj privatnog sektora poboljšavaju investicijsko okruženje i povećavaju zapošljavanje i poslovne prilike za sve.</p> <p>Hipoteza o utjecaju: Javni i privatni investitori će stvoriti više mogućnosti za zaposlenje, posebno za mlade nezaposlene osobe, zahvaljujući boljem regulatornom okviru koji se tiče finansijskog i mikrofinansijskog sektora, kao i poduzeća i investitora. Djelovanje kroz međunarodne finansijske institucije će dovesti do transparentnijih i efikasnijih programa upravljanja javnim finansijama. Mlade osobe će poboljšati svoje vještine relevantne za tržište rada, putem formalnog ili neformalnog obrazovanja i obuka, i pružit će im se podrška kroz poboljšani sistem posredovanja u okviru javnih službi za zapošljavanje. Politički dijalog će doprinijeti održivim, sistemskim promjenama, posebno u vezi sa reformom javnih službi za zapošljavanje, reformom srednjeg stručnog obrazovanja i propisima vezanim za obrazovanje odraslih.</p>		
<p>(1) Ishodi Švicarskog portfolija</p>	<p>(2) Doprinos Švicarskog programa</p> <p>Švicarski Program saradnje utjelovljuje ideju trodimenzionalnog prisupa promoviranju zapošljavanja (mladih) i boljeg funkcioniranja tržišta rada: (I) poboljšanje upošljivosti mladih nezaposlenih ljudi (II) poboljšanje sistema posredovanja; (III) podrška stvaranju radnih mjesta i novih modela zapošljavanja, npr. (socijalno) poduzetništvo, samozapošljavanje.</p> <p>Provedba 'Paketa reforme javnih službi za zapošljavanje'⁷ razvijenog u okviru portfolija Zapošljavanja mladih u velikoj mjeri doprinosi ispunjenju razvojnog ishoda zemlje broj 1.</p> <p>Start-up kompanije se razvijaju i dalje rastu potrebom</p>	<p>(3) Razvojni ishodi zemlje</p> <p>Ishod 1: Poboljšana efikasnost tržišta rada u BiH, ojačane institucije rada i zapošljavanja i razvijene politike tržišta rada.</p> <p>(Izvori: Dokumenti za sektorsko planiranje – SPD; Dokument za programiranje IPA II)</p> <p>Indikator</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stopa nezaposlenosti Polazna vrijednost: 27,2% Ciljna vrijednost: 22% (do 2020.) • % certificiranih uposlenika koji rade na predmetima u uredima javnih službi za zapošljavanje u skladu

⁶ Ove grupe uključuju mlade i starije osobe, djecu, žene, osobe sa invaliditetom, Rome, itd.

⁷ **Reformski paket javnih službi za zapošljavanje:** (I) definiranje institucijskih ciljeva i indikatora mjerenja; (II) nova inerna podjela zadatka; (III) razvrstavanje nezaposlenih osoba; (IV) fokusiranje usluga posredovanja na 'najaktivnije' tražitelje zaposlenja (V) restrukturiranje procesa i procedura za pružanje podrške efikasnim uslugama posredovanja pri zaposlenju; (VI) uvođenje savjetodavnih usluga; (VII) uvođenje sistema upravljanja učinkom (PMS); (VIII) preuređenje ureda kako bi se osiguralo da i uredi podržavaju efikasno pružanje usluga u skladu sa prijedlogom YEP projekta.

Prilog 2

Matrica rezultata (nastavak)

<p><i>Polazna vrijednost SECO: n/a</i> <i>Ciljna vrijednost SECO: 84 (35% žena)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj novih radnih mjesta koja su stvorena u podržanim i/ili osnovanim poduzećima. <i>Polazna vrijednost SECO: n/a</i> <i>Ciljna vrijednost SECO: 400</i> novih radnih mjesta koja su stvorena • Broj osoba uposlenih putem socijalnih poduzeća i posredovanja javnih službi za zapošljavanje. <i>Polazna vrijednost SDG: 140</i> osoba zaposlenih u socijalnim poduzećima; 2.665 putem posredovanja javnih službi za zapošljavanje • <i>Ciljna vrijednost SDG (raščlanjeno po rodu, mladi i isključene grupe):</i> dodatnih 570 osoba zaposlenih u socijalnim poduzećima; dodatnih 3.900 putem posredovanja javnih službi za zapošljavanje (40% žena, najmanje 60% mladih i 10% isključenih osoba) • Količina mobiliziranih privatnih investicija (uključujući dijasporu) u start-up kompanijama / rast poduzeća. <i>Polazna vrijednost SDG: n/a</i> <i>Ciljna vrijednost SDG: najmanje 7.000.000 BAM</i> privatnih investicija (investicije poslovnih anđela i dijaspora) <i>Polazna vrijednost SECO: n/a</i> <i>Ciljna vrijednost SECO: najmanje 1.200.000 CHF</i> privatnih investicija 	<p>poboljšanih i održivih usluga koje pružaju podržane organizacije (akceleratori, inkubatori, mentori, investitori) i programskih aktivnosti. Promocija start-up kompanija koje su osnovale žene u ranim fazama i poduzetnička obuka će povećati učešće žena.</p> <p>Privatni sektor u BiH i dijaspora ostvaruju efektivnu interakciju kroz prenos znanja i vještina, umrežavanje i investicije, te na taj doprinose stvaranju novih radnih mjesta i ekonomskom rastu.</p> <p><u>Rizici</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Privatni investitori i dijaspora nevoljko se angažiraju u politički nestabilnom okruženju. • Promjenjivo poslovno okruženje sa nejasnim propisima za registriranje poduzeća. 	<p>sa novom metodologijom profiliranja/savjetovanja <i>Polazna vrijednost: 0</i> <i>Ciljna vrijednost: 90% (do 2020.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Metodologija profiliranja za nezaposlene osobe je razvijena. • <i>Polazna vrijednost: n/a</i> <i>Ciljna vrijednost: Metodologiju je odobrila i usvojila uprava javne službe za zapošljavanje</i> • Poboljšani indikatori globalnog praćenja poduzetništva (GEM) (tj. ukupna rana poduzetnička aktivnost (RPA), uočene prilike (PO), poduzetnička namjera (EI)) <i>Polazna vrijednost 2014.: RPA 7,4%, PO 20%, EI 20%</i> <i>Ciljna vrijednost: Treba biti potvrđena</i>
<p>Ishod 2: Poslodavci (uključujući dijasporu) i pružatelji usluga obuke doprinose povećanom razvoju vještina relevantnih za tržište i poboljšanju sistema srednjeg stručnog obrazovanja, te na taj način povećavaju zapošljivost mladih ljudi.</p> <p><u>Indikator</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj srednjih stručnih škola sa izmjenjenim programima obuke, koji se primjenjuju i koji nude svojim učenicima kompetencije u skladu sa zahtjevima poslodavaca. <i>Polazna vrijednost: Mali broj od 206 škola (treba biti određeno)</i> <i>Ciljna vrijednost: 40 škola (od 206) (20%)</i> • Broj osoba, raščlanjen po rodu i starosnoj dobi, koje imaju pristup poboljšanim strukovnim vještinama koje doprinose poboljšanoj zapošljivosti (ARI 12, SDG 4+8). <i>Polazna vrijednost: n/a</i> <i>Ciljna vrijednost: 1.600</i> učenika (50% žena, 80% mladih) • Broj mladih osoba koje su zaposlene na plaćenim pozicijama šest mjeseci nakon obuke ili završetka škole. <i>Polazna vrijednost: 750</i> mladih osoba <i>Ciljna vrijednost: 7.500</i> mladih osoba (50% žena) • Broj novih poslova koji su nastali kao rezultat doprinosa dijaspora i B2B razmjene. <i>Polazna vrijednost: n/a</i> <i>Ciljna vrijednost: najmanje 320</i> novih radnih mjesta (30% žena) 	<p>Švicarski program doprinosi boljoj zapošljivosti osoba koje traže zaposlenje, učenicima srednjeg stručnog obrazovanja i zaposlenim osobama koje imaju potrebu da poboljšaju svoje vještine. To se postiže putem iniciranih sistemskih promjena u formalnom srednjoškolskom stručnom obrazovanju u svrhu osiguravanja više praktične obuke za učenike, dodatnog obrazovanja nastavnika po pitanju novih tehnologija i poboljšane komunikacije aktera u sektoru, posebno škola i kompanija. Aktivno učešće privatnog sektora, uključujući znanje dijaspore, je vrlo važno za poboljšanje formalnog srednjoškolskog stručnog obrazovanja, ali također i za uvođenje neformalnog sistema obuke vođenog i prilagođenog potražnji.</p> <p>Razvoj adekvatnog zakonskog okvira za obrazovanje odraslih i reforma srednjoškolskog strukovnog obrazovanja je od ključne važnosti; to čini dio napora vezanih za politički dijalog i također je vezano za podršku državi pri izradi strateškog i institucijskog okvira za saradnju sa bh. dijasporom.</p> <p><u>Rizici</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nemogućnost osiguravanja kritične mase poslodavaca spremnih da se aktivno angažiraju pri saradnji sa školama. • Nepovoljni okvirni uslovi za funkcioniranje neformalnih centara obuke. 	<p>Ishod 2: Reforma obrazovanja u službi zapošljavanja. <i>(Izvori: Dokumenti za sektorsko planiranje – SPD; Dokument za programiranje IPA II)</i></p> <p>Mobiliziranje ljudskih resursa, znanja i vještina dijaspore za razvoj zemlje. <i>(Strategija Bosne i Hercegovine za saradnju sa dijasporom za period 2017.-2021.)</i></p> <p><u>Indikator</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stopa nezaposlenosti mladih <i>Polazna vrijednost: 62 % (2015.)</i> <i>Ciljna vrijednost: 40% (do 2020.)</i>

<p>(4) Pravci djelovanja (Švicarski program)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansijski sistem: podrška općinama pri uvođenju usluga za savjetovanje o zaduženju i finansijskoj pismenosti stanovništva. Promocija održivih standarda za mikrofinansijske institucije. • Razvoj privatnog sektora: podrška razvoju poduzetništva jačanjem usluga ekosistema i razvoju novih investicijskih prilika. • Doprinos efektivnom sistemu posredovanja pri javnim službama za zapošljavanje. • Pobojšanje zapošljivosti učenika srednjih škola i mladih nezaposlenih osoba putem poboljšanja praktične nastave u školama i obuka orijentiranih na tržište rada koje nude različiti centri za obuku. • Stvaranje novih prilika za zapošljavanje za mlade ljude na tržištu rada. • Osiguravanje povoljnog okruženja za dijasporu koja je spremna dati doprinos ekonomskom razvoju: razvoj politika migracije i razvoja i institucijskog okvira, pružanje struktura i pristupa podrške, te promocija interakcije sa dijasporom u vezi sa investicijama i prenosom znanja. <p>Regionalni SECO programi se fokusiraju na sljedeće oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podrška bh. finansijskom sektoru (banke i mikrofinansijske institucije) u vezi sa razvojnim kapacitetima kako bi se provele najbolje prakse u oblasti upravljanja rizikom i nenaplativim zajmovima, kao i transparentnijim i isplativijim prenosom doznaka. • Pobojšanje makroekonomskog okvira, posebno naplate javnih prihoda i razvoja internih pravila i procedura jačanjem kapaciteta poreskih uprava, Centralne banke, ministarstava finansija i zavoda za statistiku. • Podrška razvoju privatnog sektora putem pomoći pri pronalasku kupaca na evropskim tržištima za proizvode i usluge u ciljnim sektorima i putem efektivnijih procedura za podmirenje dugova i nesolventnosti. • Promoviranje otpornosti na klimatske promjene putem osiguranja od rizika katastrofe iz privatnog sektora. 	<p>(5) Resursi, partnerstva (Švicarski program)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansijski resursi: Planirani budžet za obu oblast iznosi 17,2 miliona CHF. • Ljudski resursi: Ovom oblašću će upravljati tri službenika Nacionalnog programa uz podršku direktorice za saradnju i zamjenika direktorice za saradnju. • Glavni provedbeni partneri u oblasti ekonomskog razvoja su: Grupacija Svjetske banke, uključujući Međunarodnu finansijsku korporaciju (IFC), Swisscontact, Evropska banka za obnovu i razvoj, Međunarodni monetarni fond (MMF), Institut za međunarodne i razvojne studije u Ženevi. • Glavni nacionalni partneri su: ministarstva finansija (na državnom i entitetskom nivou), Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (Sektor za iseljenišvo), ministarstva obrazovanja (na entitetskom i kantonalnom nivou), javne službe za zapošljavanje (kantonalni i entitetski nivo), strukovne škole, lokalne općine, poslovni inkubatori, finansijske institucije i organizacije koje pružaju poslovnu podršku. • Sinergije između oblasti i koordinacija sa drugim donatorima će biti osigurani.
--	--

Prilog 2

Matrica rezultata (nastavak)

Rezultati učinka upravljanja: (važće za sve oblasti)	
Ishodi	Indikatori
Švicarski program saradnje teži inkluzivnosti, gradi mostove u svrhu prevazilaženja granica i osigurava povezivanje u BiH i izvan nje.	<ul style="list-style-type: none"> Reformski procesi su strukturirani na inkluzivan način u svim slučajevima kada Švicarska učestvuje u izradi politika. Omogućena je platforma za informiranje i razmjenu (i-platform) i mreža za bh. dijasporu u Švicarskoj.
Partneri (kako nacionalni tako i međunarodni) usvajaju vrijednosti i pristupe koje promovira Švicarska, a mogućnosti za koruptivne prakse se smanjuju.	<ul style="list-style-type: none"> Radi se na sistematskom rješavanju aspekata koji se tiču prava manjina, socijalne inkluzije i ljudskih prava. Zakonodavna tijela na državnom, entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou su sve bolje informirana i u sve većoj mjeri uključena u programe i projekte. Nacionalni i međunarodni partneri se na sistematičiji način bave aspektima dobrog upravljanja, rodne jednakosti, inkluzije, vladavine prava i korupcije.
Švicarska promovira koordinaciju donatora, u pojedinačnim oblastima i na nivou zemlje, u cilju jačanja rezultata saradnje.	<ul style="list-style-type: none"> Veća isplativost zahvaljujući sinergijama na nivou projekata i portfolija. Zajednički dogovorena donatorska stajališta prihvataju lokalne vlasti na svim nivoima. Nacionalni alat za praćenje pitanja vezanih za Parišku deklaraciju, kojim upravlja Forum za koordinaciju donatora (DCF) (Ministarstvo finansija BiH) je uspostavljen i funkcioniše uz značajnu podršku Švicarskog programa za saradnju u BiH. Švicarska stajališta se redovno predstavljaju i o njima se raspravlja u okviru koordinacijske platforme EU za saradnju agencija njenih država članica koje su aktivne u BiH. Uspostavljen je u većoj mjeri institucijski dijalog sa arapskim donatorskim zemljama.
Švicarskim programom saradnje upravlja osoblje Ambasade Švicarske i ključno osoblje partnerskih organizacija na konflikt-senzitivan način.	<ul style="list-style-type: none"> Dani partnera se koriste na proaktivan način kako bi se širila ne samo pravila, već takoder i vrijednosti u cilju prikupljanja raznolikih stajališta, povezivanja projekata iz različitih oblasti i omogućavanja međusobnog učenja. Predstavnicima ciljnih grupa/korisnika se uključuju u ove diskusije kad god je to moguće. Obuke, poput onih u sklopu zajedničkog ručka se na proaktivan način koriste za širenje znanja u okviru tima Ambasade Švicarske i prihvatanja eksternih stajališta, kritika i poticaja u oblastima od interesa za Švicarski program saradnje.
Pravci djelovanja	
<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja kapaciteta kroz ciljanu obuku o konflikt-senzitivnom upravljanju programom za osoblje Ambasade Švicarske i za ključno osoblje provedbenih partnera. Konflikt-senzitivan kontekstualna analiza se vrši za sve intervencijske oblasti, participatoma izrada praćenja promjena vezanih za razvoj. Dani partnera se održavaju najmanje dva puta godišnje. Obuke se organiziraju najmanje jednom svaka tri mjeseca. Procjene korisnika u okviru projekata. 	
Resursi, partnerstva	
<ul style="list-style-type: none"> Svi ishodi će biti postignuti uz pomoć dostupnih ljudskih i finansijskih resursa. 	

Prilog 3

Sistem monitoring

Svrha sistema monitoringa realizacije Strategije saradnje

Efektivnost intervencija Švicarskog programa saradnje osigurava se upravljanjem projektima koji se provode u okviru Strategije saradnje za period 2017.-2020. na način koji je fokusiran na ostvarenje rezultata. Glavna svrha sistema monitoringa realizacije Strategije saradnje je upravljanje Programom saradnje na koherentan način u odnosu na postavljene strateške ciljeve.

Ciljevi monitoringa realizacije Strategije saradnje

Monitoring realizacije Strategije saradnje je integralni zadatak upravljačkog sistema Švicarski program saradnje. Sistem monitoringa realizacije Strategije saradnje služi za postizanje tri glavne svrhe:

- 1) *Upravljanje* – Osiguravanje da je Švicarski program saradnje relevantan, efikasan, efektivan, usmjeren na rezultate i da dovodi do održivih učinaka.
- 2) *Izveštavanje* – Održavanje visokog nivoa odgovornosti i transparentnosti švicarskih intervencija u Bosni i Hercegovini na osnovu sistematiziranih rezultata na različitim nivoima opservacija (prvenstveno na nivou ishoda). Činjenice i podaci se redovno prikupljaju i analiziraju u cilju izveštavanja prema različitim ciljnim grupama; pretežno švicarskim donosiocima odluka, nacionalnim partnerima, švicarskoj i bh. javnosti, agencijama za saradnju i drugim zainteresiranim stranama.
- 3) *Učenje* – Doprinos strukturiranoj razmjeni i zajedničkom učenju na osnovu provjerenih iskustava i najboljih praksi Švicarski program saradnje, sa partnerima i članovima stručnih mreža. Nadalje, time se osiguravaju reference za dijalog o politikama i zagovaranje u odabranim oblastima intervencije.

Nivoi i instrumenti monitoringa realizacije Strategije saradnje

	Instrument	Svrha	Učestalost
Strateški	Godišnji izvještaj	Kumulativno izveštavanje zasnovano na rezultatima kao osnova za upravljanje i planiranje slijedeće godine.	Jednom godišnje (oktobar)
	Polugodišnji pregled	Evidentiranje i identifikacija neophodnih kratkoročnih prilagodbi godišnjeg programa.	Jednom godišnje (juni)
	Srednjoročni pregled	Pregled rezultata postignutih u okviru Strategije saradnje, potvrda relevantnosti strategije na osnovu sektorske analize i analize aktera, identifikacija mogućih prilagodbi strategije.	Februar 2019.
Operativni	Eksterne evaluacije projekata	Evaluacija projekata za izveštavanje, upravljanje i definiranje narednih projektnih faza.	Jednom u dvije projektne faze
	Sastanci upravnih odbora	Upravljačka i/ili savjetodavna tijela pružaju stratešku pomoć na nivou projekta.	Najmanje jednom godišnje u svakom projektu
	Izveštaji na kraju faze i kraju projekta	Interna evaluacija sa glavnim zaključcima o postignutim rezultatima i sa preporukama za naredne projektne faze.	U skladu s potrebama
	Posjete projektima	Posjete projektnim partnerima, učešće u projektnim događajima, diskusije sa osobama/institucijama zaduženim za provedbu i korisnicima, itd.	Najmanje jednom mjesečno po projektu
	Interni projektni odbor	Diskusije o prijedlozima novih projekata i novih faza projekata u okviru operativnih odbora.	U skladu s potrebama
	Sistem interne kontrole	Periodična finansijska i proceduralna revizija koju vrši finansijski i administrativni tim Ambasade.	3-5 projekata godišnje
Kontekst	Sastanci upravljačkog tima Ambasade	Stalno praćenje konteksta i diskusija.	Sedmično
	Praćenje promjena vezanih za kontekst	Analiza razvoja konteksta u cilju identifikacije promjena relevantnih za Program saradnje.	Jednom godišnje (septembar)

U periodu 2017. – 2020., alat i instrumenti za monitoring Strategije saradnje će se dalje elaborirati, što će omogućiti jasan fokus na rezultate pojedinih oblasti. Ovo se odnosi na sve instrumente i nivoe monitoringa, uključujući provedbene partnere. Kao rezultat, svijest o ciljevima razvoja u sektorima se povećava i prenosi se u dizajn programa i projekata u cilju ostvarivanja većeg uticaja na politike.

Prilog 4

Strateško alociranje budžeta

Strategija saradnje u Bosni i Hercegovini za period 2017.-2020.

Oblast	Isplate planirane u periodu 2017.-2020.					
	SDC m CHF	% ukupnog iznosa	SECO m CHF	% ukupnog iznosa	Ukupno SDC & SECO m CHF	Ukupno SDC & SECO u %
A – Demokratska uprava, općinske usluge i pravda	28,0	41%	10,0	14%	38,0	55%
B - Zdravstvo	12,5	18%	-	-	12,5	18%
C – Ekonomija i zapošljavanje	12,7	18%	4,0	6%	16,7	24%
*Ostale intervencije	1,8	3%	0,0	-	1,8	3%
Ukupna raspodjela budžeta za period 2017.-2020.	55,0	80%	14,0	20%	69,0	100%

* Uključujući male akcije / Globalni kredit, ali bez troškova rada ureda.

Strategija saradnje u Bosni i Hercegovini za period 2017.-2020.

Oblast	Obaveze planirane za period 2017.-2020.					
	SDC m CHF	% ukupnog iznosa	SECO m CHF	% ukupnog iznosa	Ukupno SDC & SECO m CHF	Ukupno SDC & SECO u %
A – Demokratska uprava, općinske usluge i pravda	29,0	39,5%	12,0	16%	41,0	55,5%
B - Zdravstvo	14,0	19%	-	-	14,0	19%
C – Ekonomija i zapošljavanje	13,2	18%	4,0	5%	17,2	23%
*Ostale intervencije	1,8	2,5%	-	-	1,8	2,5%
Ukupna raspodjela budžeta za period 2017.-2020.	58,0	79%	16,0	21%	74,0	100%

* Uključujući male akcije / Globalni kredit, ali bez troškova rada ureda.

Prilog 5

Karta Bosne i Hercegovine

Urednici i izdavači

Savezno ministarstvo vanjskih poslova Švicarske
Švicarska agencija za razvoj i saradnju (SDC)
3003 Bern
Švicarska
www.deza.admin.ch

Savezno ministarstvo za ekonomske poslove Švicarske
Državni sekretarijat za ekonomske poslove (SECO)
3003 Bern
Švicarska
<https://www.seco.admin.ch/seco/en/home.html>

Kontakt:
Ambasada Švicarske u Bosni i Hercegovini, Sarajevo
<https://www.eda.admin.ch/bosnia-and-herzegovina>

Dizajn:
Mark Manion, Communication Arts

Fotografije:
Ambasada Švicarske u Bosni i Hercegovini

Štampa:
3DownŠtampa – 3DownPrint, www.3dp.ba, Sarajevo

Dostupno:
info@deza.admin.ch
Ova publikacija je također dostupna u Bosni i Hercegovini (na engleskom i b/h/s) na:
<https://www.eda.admin.ch/bosnia-and-herzegovina> ili sarajevo@sdc.net

Odgovorne organizacijske jedinice:
Švicarska agencija za razvoj i saradnju (SDC)
Ured za saradnju sa Istočnom Evropom

Državni sekretarijat za ekonomske poslove (SECO)
Ekonomska saradnja i razvoj

SDC / SECO / 2016.